



Press Judicata nummer 2 2010
Juridiska föreningen Uppsala

SVEN-ERIK

ALHEM:

“HUR SKULLE DU SJÄLV
KÄNNA DIG OM DU FÅTT
FÖRHÖRSUPPTAGNINGARNA
FRÅN RÄTTEGÅNGEN
RADERADE?”

*VAD INNEBÄR EGENTLIGEN
DET NYA
LISSABONFÖRDRAGET?*

**BREVET:
RÄTTSVETENSKAP
SOM YRKE?**

HINA JILLIANI:
“VI KAN INTE UNNA
OSS LYXEN ATT
VARA PESSIMISTER”



Room for individuality, space for success

The business law market is dynamic and ever-changing, which calls for flexibility and diversity. That is why we are looking for individuals with different backgrounds and personalities to be part of our team. If you possess flexibility, imagination and ambition, we can offer you opportunities within Swedish and international business law. Our unique cross-border approach has taken us out into the world, with offices in more than 36 countries, and it could also be your path to an exciting and successful career in international business law.

Take your first step by visiting us at:
www.dlanordic.se



Huvudsamarbetspartners:

Gernandt & Danielsson

Linklaters

Medsamarbetspartners:

**MANMHEIMER
SWARTLING**

VINGE

ROSCHIER

WHITE & CASE



Temat "Europa" är aktuellt av två anledningar. Det mest uppenbara är kanske att Lissabonfördraget har trätt i kraft, men samtidigt har också Uppsala Universitet dragit igång en storsatsning på europarätt. Därför är också institutionens medverkan i denna PJ ovanligt stor. Hur som helst så diskuterar vi EU med professorn i europarätt, Carl Fredrik Bergström. Vi försöker också sammanfatta de största förändringarna med det nya fördraget och undersöker vad det egentligen är som händer med eurosamarbetet. Vid sidan av detta så träffar vi den frispråkige före detta åklagaren Sven-Erik Alhem samt en välkänd folkrättsjurist.

Vi vänder också blickarna mot institutionen av andra anledningar och publicerar en artikel som tar upp den ständigt aktuella frågan om juriststudenternas lokaler – eller kanske snarare bristen av dem. Det vi framförallt försöker få svar på är varför fakulteten för ett tag sedan tackade nej till ett erbjudande att flytta in i det nybyggda och moderna Blåsenhus. Ett ganska stort beslut kan tyckas och det är aningen förvånande att det har passerat mer eller mindre obemärkt förbi.

Eller kanske är det inte så konstigt? Det förs ju sällan någon debatt om stora förändringar på utbildningen. Formellt sett så är studenterna representerade genom platser i fakultetens utbildningsutskott och liknande. Men i praktiken, i vart fall för de flesta studenter, så framstår inflytandet som relativt obefintligt. Genom att föra en diskussion öppet, i detta fall om lokalerna, så hoppas vi kunna bidra till en ökad debatt om utbildningen. Det handlar inte om klaga utan snarare om att ifrågasätta. För om det är någonting man lär sig på juristutbildningen så är det att ifrågasättande för det mesta leder till någonting bättre.

Trevlig läsning!

Rikard Samuelsson
Chefredaktör



BLI EN I LAGET, INTE EN I MÄNGDEN.

SOM NYUTEXAMINERAD JURIST hos Cederquist får du kasta dig in i hetluften och börja arbeta på riktigt från första dagen. Hos oss får du dessutom redskapen att konstant fortsätta växa i din yrkesroll.

En del av vårt framgångsrecept är vår förmåga att blanda erfarenhet med kreativitet och nya infallsvinklar. Vi tror på organisk tillväxt med rätt individer.

Cederquist är regelbundet anlitate som rådgivare i stora och komplicerade transaktioner. Vi tar ständigt nya marknadsandelar och växer i takt med nya och spännande utmaningar. Vi vill mer.

Ta chansen och bli en i vårt framgångsrika lag och kollega med några av de vassaste i branschen.

Vi ses på www.cederquist.se

Tema: Europa

Chefredaktör
Rikard Samuelsson, T6

Biträdande redaktör
Emma Busk, T7

Ansvarig utgivare
Sandra Lundin

Layout
Rikard Samuelsson, T6

Framsida
Rikard Samuelsson, T6

Foto
Rikard Samuelsson, T6
rikard.samuelsson.3705@student.uu.se

Skribenter i detta nummer

Anna Anerfält, T6
Johan Sundkvist, T8
Emma Busk, T7
Markus Jahkopson, T4
Fanny Camling, T6
Torbern Werner, T6
Karin Johnsson, T6
Marcus Norlin, T2
Anton Tunving, T4

Tryck
Exakta, Hässleholm AB

Besöksadress
Övre Slottsgatan 3
753 11 Uppsala

Telefon
018-71 01 60

E-post
redaktion@jf-uppsala.se

Annonsering
Är du intresserad av att annonsera i
Press Judicata?
Kontakta marksek@jf-uppsala.se

Press Judicata är ett medlemsorgan för
Juridiska föreningen i Uppsala. De
åsikter som förs fram i tidningen
återspeglar inte nödvändigtvis
föreningens.

Möte

Carl Fredrik Bergström

■ Uppsala Universitets professor i eu-
roparätt diskuterar gemenskapen



Intervju

Sven-Erik Alhem

■ Vi träffar före detta överåklagaren
som har blivit förbundsordförande
för Brottsofferjourernas Riksförbund

16



Möte

Charlotta Pettersson

■ Nykläckta juristen Charlotta berättar
om sina tankar kring att volontärar-
beta i Guatemala



Intervju

Hina Jiliani

■ FN-juristen och ledamoten av
Pakistans högsta domstol delar med
sig av sina tankar om mänskliga rät-
tigheter.

24



Debatt

Studiemiljön

■ Hade inte nya Blåsenhus passat
juristerna?



27

- JURIDISKA NYHETER S 6
- SKÄRPT SKADESTÅNDSANSVAR FÖR VÅRDNADSHAVARE S 8
- NYHETERNA I LISSABONFÖRDRAGET S 14
- VAD HÄNDER MED EURON? S 14
- BREVET: HÅKAN ANDERSSON S 30
- KRÖNIKAN S 32

Juridiska nyheter

Magnus Ugglas Norgevisa JK-anmäl

Artisten Magnus Uggle framförde en visa om Norge i tv-programmet Idrottsgalan och enligt en anmälan till JK innefattar inslaget hets mot folkgrupp.

JK anser dock att visan uppenbarligen är avsedd att utgöra satir. I satirens natur ligger att dess uttryck ibland kan vara stötande vilket ofta fordras för att satiren ska få avsedd effekt. Eftersom JK anser att visans innehåll inte utgör hets mot folkgrupp kommer inte heller någon förundersökning att inledas.

Parkeringsvakter får tåla hot och våld

En parkeringsvakt som utsattes för halsgrepp och hot i samband med att hon skrev en parkeringsbot nekas skadestånd i Malmö TR. Domstolens motivering är att vissa yrkesgrupper enligt praxis måste ha större mental beredskap än andra för hot och andra ingrepp.

Enligt rådmannen Ann-Louise Roos gäller denna praxis framförallt för poliser och ordningsvakter men på grund av sina arbetsuppgifter kan även parkeringsvakter räknas till denna grupp. Eftersom halsgreppet inte gjorde ont och kvinnan inte blev rädd anser TR att den kränkning hon utsatts för inte är så allvarlig att den berättigar till skadestånd.

Mannen, som greppade tag om kvinnans hals och skrek ”jag ska döda dig” och ”du ska suga min kuk”, dömdes för bl.a. hot mot tjänsteman.

Arbetsförmedlingen fälls för diskriminering

En man som var på företagsbesök för att diskutera en praktikplats var enligt sin religiösa övertygelse förhindrad att ta främmande kvinnor i hand. Vid det aktuella besöket hälsade han därför på den kvinnliga företagsrepresentanten genom att lägga handen på sitt bröst. Arbetsförmedlingen, som ansåg att mannens beteende vid mötet hade bidragit till att han inte fick praktikplatsen, återkallade mannens anvisning till arbetsmarknadsprogrammet och han förlorade därmed också sitt aktivitetsstöd.

DO väckte talan mot Arbetsförmedlingen och hävdade att mannen utsatts för diskriminering till följd av ett missgynnande som har samband med hans religiösa övertygelse. TR konstaterar att Arbetsförmedlingen återkallat mannens anvisning med anledning av att han vägrat ta kvinnan i hand och att de varit medvetna om att mannen på grund av sin religiösa tro inte hade möjlighet att ta främmande kvinnor i hand.

TR finner att mannen har diskriminerats på grund av sin religiösa övertygelse och konstaterar sedan att diskrimineringen, trots att den till synes varit oavsiktlig, har lett till allvarliga följder för mannen. Arbetsförmedlingen ska därför betala mannen 60 000 kronor i skadestånd.

”Stjärt inte en kroppsdels tydlig sexuell natur” enligt TR

En man passerar en 15-årig flicka och tar tag i hennes ena skinka. TR anser inte att det

är sexuellt ofredande men HovR är av en annan mening.

TR, som dömde mannen för ofredande, förde följande resonemang för att avgöra hur gärningen skulle rubriceras: ”Vad som talar för en sexuell inriktning i detta mål är att mannen berör en femtonårig flickas stjärt på ett inte alltför kortvarigt sätt. Vad som talar emot är att beröringen inte avser en kroppsdels tydligt sexuell natur och att handlingen inte var av någon kvalificerad art. Vid en samlad bedömning blir tingsrättens slutsats att det saknas den sexuella inriktning som krävs för att döma för sexuellt ofredande.”

HovR anförde i sina domskäl att en 15-årig flicka får anses befinna sig i en sexuell känslig ålder. Vidare ansåg de att det faktum att hon endast sett mannen en gång tidigare och att han har fört upp sin hand innanför flickans långa jacka varpå han inte helt kort vidrört hennes stjärt och sedan vänder sig mot flickan och ler gör att gärningen har en sådan sexuell karaktär att den ska rubriceras som sexuellt ofredande.

Nya sekretessregler gör det lättare att söka resning

I en utredning som nyligen lämnats till justitieminister Beatrice Ask föreslås nya regler i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) som ska underlätta för den som överväger att söka resning i brottmål. I stora drag innebär förslagen en reglering av motsättningen mellan å ena sidan parter rätt till insyn i förundersökningsmaterial och huvudförhandlingar i domstol och å andra sidan sekretess för uppgifter som behandlas där.



Ett av förslagen är att en dömd person ska ges möjlighet till insyn i förundersökningen som föregått den lagakraftvunna domen. I praktiken innebär det en rätt till insyn i sekretessbelagda uppgifter i förundersökningens sidomaterial. Ytterligare ett förslag är att tidigare misstänkta eller brottsanmälda personer ska ges möjlighet att trots sekretess få insyn i en nedlagd förundersökning.

Utredningen innehåller också förslag om ändringar i RB. Bland annat föreslås att misstänkta rättssäkerhet ska stärkas genom att det införs en möjlighet att överpröva åklagares beslut om att begränsa insynen i förundersökningens sidomaterial på grund av sekretess. Ett annat förslag är att det ska bli möjligt att lämna ut sekretesskyddat förundersökningsskild material till en part, dennes ombud och/eller försvarare. I förslaget finns också nämnt att detta i så fall skulle ske med ett straffsanktionerat förbehåll som begränsar mottagarens rätt att förfoga över materialet.

Dåliga skatteråd ger dödsbo 22,5 miljoner i skadestånd

En kvinna avled i december 1999 och efterlämnade ett arv på omkring 103 miljoner kronor. Familjen hade redan innan dödsfallet diskuterat hur arvsskatten skulle kunna minskas och med anledning av detta anställt två skatterådgivare från revisionsbolaget PricewaterhouseCoopers AB (PWC). En av de stora tillgångarna var en fordran på ett bolag om nära 65 miljoner kronor.

Familjen följde skatterådgivarnas råd och beslutade om en kvittningsemission gällande de 65 miljoner kronorna. Emissionen registrerades dock så sent att den så kallade lättnadsregeln i arvskatten inte längre var tillämplig. TR konstaterade att arvsbeskattningen skulle ske utifrån förmögenhetsförhållandena på dödsdagen och fann att nyemissionen inte kunde anses genomförd då den inte hade registrerats på dödsdagen. Den bristande registreringen innebar att arvsskatten höjdes med drygt 19 miljoner kronor.

HovR fastställde TR:ns dom och HD beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Dödsboet framförde då en reklamation avseende felaktig rådgivning där de hävdade att om PWC hade upplyst dem om registreringskravet för att lättnadsregeln skulle gälla så hade de inte följt det aktuella rådet. PWC gjorde i första hand gällande att reklamationen gjordes för sent och i andra hand att bolaget inte lämnat felaktig rådgivning.

TR fann att PWC av oaktsamhet ådragit sig skadeståndsansvar och förpliktigade bolaget att betala dödsboet drygt 22,5 miljoner kr i skadestånd. HovR följde TR:ns linje och konstaterade att det ålåg PWC att upplysa om registreringens betydelse för arvsskatten och att underlåtenheten att göra så innebar att PWC åsidosatt den omsorg som ålegat bolaget vid sin rådgivning. Därmed hade PWC också ådragit sig skadeståndsskyldighet gentemot dödsboet.

Kvinna som hotas av hedersmord får stanna i Sverige

En kurdisk kvinna från Batman i Turkiet ansökte om uppehållstillstånd och anförde som skäl att hon riskerar hedersmord om hon återvänder. Risken för hedersmord grundar sig i att kvinna haft en utomäktenskaplig förbindelse med en gift man och blivit gravid. Kvinnan menade att hennes manliga släktingar kommer att döda henne eftersom hon har vanärat familjens heder.

Migrationsverket ansåg att de turkiska myndigheterna kunde skydda kvinnan men Migrationsdomstolen beviljade kvinnan uppehållstillstånd såsom skyddsbehövande i övrigt. Tvärtemot Migrationsverket ansåg inte Migrationsdomstolen att turkiska myndigheter kunde erbjuda kvinnan ett effektivt skydd och hänvisar till Europadomstolens dom Opuz vs. Turkiet.

Av: Emma Busk (T7)

Citerat

»Force Majure är inte att det är skitdåligt väder.«

■ IF:s informationschef om tolkningen av begreppet i samband med att SJ slopade sin resegaranti.

»De flesta minns just känslan efter introduktionskursen i juridik: 'Vad finns det mer att lära sig?'. Det är en härlig känsla.«

■ Christina Ramberg, som precis har tagit över utgivningen av den klassiska läroboken "Civilrätt".

»Om Skatteverket har problem med lagen om självdeklaration så bör man hemställa hos regeringen att lagen bättre anpassas till praktiska omständigheter - i syfte att bättre använda Skatteverkets resurser.«

■ FN:s högsta revisor, Inga-Britt Ahlenius, har svårt att dölja sin irritation över att Skatteverket bevakar FN-anställdas inkomster som enligt lag är skattebefriade.

»Här måste man fråga sig om det är en vettig och värdig polisiär uppgift att vara ute och spana i buskarna i förhoppningen att finna två rättskapabla personer med neddragna brallor som nyss ingått ett avtal med varandra? Om polisen hade obegränsade resurser skulle man möjligen kunna svara ja på den frågan. Men i så fall främst för att man unnar polisen vissa pikanta inslag i en annars grå vardag.«

■ Kammaråklagare Rolf Hillegren om att polisen föreslås lägga mer resurser på att beivra brott mot sexköpslagen.

Av: Rikard Samuelsson (T6)



SKÄRPT SKADESTÅNDSANSVAR FÖR VÅRDNADSHAVARE

I maj i år läggs ett förslag fram i riksdagen om ett skärpt skadeståndsansvar för vårdnadshavare. Förslaget innebär att den som har vårdnaden om ett barn ska bära ett större ansvar för skadeståndsansvar som barnet ådrar sig. Detta förslag har stora likheter med det ansvar som gäller för arbetsgivare i relation till dennes anställda. Syftet med förslaget är att stävja ungdomsbrottsligheten men har stött på hård kritik.

Enligt gällande rätt har vårdnadshavare ett ansvar att hålla barn under uppsikt eller på annat sätt vidta åtgärder i syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan. Detta följer av Föräldrabalken 6:2 st. 2. Brister en vårdnadshavare i denna plikt kan denne anses vårdslös enligt Skadeståndslagen 2:1 och får då själv bära skadeståndsansvaret.

Det nya förslaget innebär att vårdnadshavare per automatik svarar för barnets skadeorsakanden även om vårdnadshavaren inte kan anses vårdslös. Principalansvaret ska gälla person- och sakskada samt skada genom kränkning som en underårig orsakar genom brott. Det anges vidare i propositionen att ansvaret för varje skadevällande brottslig gärning ska vara begränsad till högst en femtedel av prisbasbeloppet (ca 8 500 kr) och att det ska finnas en möjlighet att jämka skadeståndet om det är uppenbart oskäligt för vårdnadshavaren att svara för skadan.

Tanken är att ändringen av Skadeståndslagen ska ses som en gardering av den nu gällande regeln om tillsyn av barn. Den nu gällande regeln är tänkt att vara kvar och ska tillämpas i första hand, vårdnadshavaren svarar då för sin vårdslöshet till fullo för barnets skadevällande. Den föreslagna regeln inträder först då vårdnadshavaren inte ansetts vårdslös och ansvaret är som nämnt begränsat till ett maximum om ca 8500 kr. En förutsättning för principalansvaret är alltså att barnets skadevällande handling är att anse som vårdslös enligt culparegeln i Skadeståndslagen 2:1

Syftet bakom den föreslagna ändringen anges vara att stävja en ökande ungdomskriminalitet. Det anges bland annat i propositionen att av de 76 122 personer som år 2008 misstänktes för brott var ca hälften 18 år eller yngre. Det konstateras i propositionen att brottsligheten bland ungdomar är en övergående fas men att det är av stor vikt att förhindra att ungdomar fortsätter en vanekriminell karriär. Man menar också att föräldrar har en faktisk möjlighet att minska risken för att deras barn ska begå brott och frågan blir då hur man ska förmå föräldrar att skapa sig ökad insyn i sina barns liv och därigenom förebygga ungdomsbrottslighet. Ett skärpt föräldraansvar skulle innebära en viktig och tydlig signal om föräldrars ansvar att vägleda sina barn och ungdomar och detta är vad lagen har till syfte att uppnå.

Ett argument för det skärpta ansvaret skulle vara att föräldrar skulle ha lagstiftningen som stöd i diskussioner med sina barn kring de regler som gäller i familjen. Eftersom föräldrarna riskerar rättsligt ansvar kan de med goda argument kräva ökad insyn i barnets liv utanför hemmet.

Några invändningar nämns också i propositionen. En enkel invändning som nämns först är att vissa föräldrar inte skulle låta sig påverkas av ett skärpt skadeståndsansvar. En andra invändning som görs är att barn begår brott trots föredömligt föräldraskap. Den tredje invändningen är att vissa föräldrar helt enkelt inte har råd att betala skadeståndet. Denna invändning bemöts dock med att ansvaret måste bäras av någon och att det synes rimligare att lägga det ansvaret på vårdnadshavare än exempelvis stat eller kommun.

I övrigt kan nämnas den regel som ger underåriga möjlighet till nedläggning av de skadestånd de orsakar. Regeln framgår av Skadeståndslagen 2:4 och gäller barn under 18 år och ska kunna tillgodoräknas vård-

nadshavaren. Vidare ska möjlighet för vårdnadshavaren att jämka stå till godo. Jämningsmöjligheten för en principal skulle utöver vad som framgår av den vanliga jämningsregeln i 6:2 samma lag också innefatta ett beaktande av dennes relation till barnet. En ytterligare grund för att jämka skulle vara att vårdnadshavarens företagna åtgärder för att förhindra den underårige från att begå brott skulle göra det uppenbart oskäligt för vårdnadshavaren att utge skadestånd.

Förslaget har dock mött kritik efter att ha varit ute på remiss. Juridiska fakulteten vid Stockholms Universitets har invänt att den nu gällande lagstiftningen kanske inte är så ineffektiv som propositionen vill göra gällande. De menar i sitt remissvar att utredningen i propositionen inte ger något stöd alls för uppfattningen att det nuvarande rättsläget skulle fungera otillfredsställande och att promemorians användande av statistik är försätlig. Som illustration av det försätliga användandet anges i remissen det påstående som tidigare nämnts här. Att hälften av de brottsmisstänkta 2008 var 18 eller yngre låg, i propositionen, till grund för slutsatsen att barn och ungdomar är den mest brottsaktiva åldersgruppen i samhället. I remissen pekar man på vikten av att göra skillnad mellan misstänkta och dömda brottslingar. Även påståendet om att förslaget skulle verka preventivt bemöts här med skepsis och kallas spekulativt.

Man menar vidare i remissvaret att den skillnad förslaget innebär, att vårdnadshavare ska ha ansvaret även om de inte varit oaktsamma, är ett ansvar som inte går att kontrollera hur strikta föräldrarna än är. Här nämns skolplikten som ett exempel på när barnen står utom vårdnadshavarens kontroll. Det anförts vidare att förslaget är en avvikelse ifrån en skadeståndsrättslig grund-

tanke att man inte ska behöva ansvara för något man inte kan kontrollera. De paralleller som i propositionen dras till principalansvaret för arbetsgivare kritiserar i remissvaret bland annat med påpekandet om att en arbetsgivares principalansvar är begränsat till att gälla endast då arbetstagaren är i tjänsten och alltså står under dennes övervakning. Även den begränsning som gäller för arbetsgivarens principalansvar enligt Skadeståndslagen 4:1 nämns, då man menar att uppsätliga brott ligger utom en arbetsgivares kontroll och att detta brukar tala för att ansvaret ska falla på arbetstagaren istället.

Ett återkommande tema i remissvaret är att föräldraansvaret inte går att jämställa med principalansvaret för arbetsgivare. Kritiken till trots väntas primärbestämmelsen införas i Skadeståndslagens tredje kapitel jämte bestämmelserna om principalansvar för arbetsgivare. Lydelsen av den primära paragrafen väntas bli följande:

Skadeståndslagen 3:4 st. 1

En vårdnadshavare ska solidariskt med den underårige ansvara för dennes skadeståndsskyldighet enligt 2 kap. 4 § såvitt avser

- 1. personskada eller sakskada som den underårige vållar genom brott, och*
- 2. skada på grund av att den underårige kränker någon annan på sätt som anges i 2 kap. 3 §.*

Förslaget väntas röstas igenom i slutet av maj och föreslås då träda ikraft den 1:a september i år.

Av: Markus Jahkopson (T4)

Lindahl. När resultat.

Finns det någon motsättning mellan professionalism och humanism? Mellan kompetens och kontinuitet? Affärsmässighet och erfarenhet? Inte enligt oss.

På Lindahl anser vi tvärtom att det ena bygger och förstärker det andra. Därför mår vi om våra klienter – precis som vi mår om våra anställda. Kompetens, professionalism och helhetssyn är för oss självklara, men även kontinuitet, erfarenhet och personligt engagemang. Positiva relationer föder nämligen positiva resultat. Det är vi säkra på. Det är det som gjort oss till vad vi är idag. Årets Advokatbyrå 2009.

Advokatbyrån som bevisligen når resultat.



LINDAHL

Det nya Lissa

- Gaffeltrucksinstrukt

I efterdyningarna av andra världskriget framförde den tidigare brittiska premiärministern Winston Churchill den 9 september 1946 ett tal vid universitetet i Zürich inför en intresserad skara studenter. Hans framtidsvision av Europa var tydlig; vi måste bygga ett Europas förenta stater. Knappt 59 år senare stod det klart att ratifikationsprocessen av det så kallade konstitutionsfördraget hade misslyckats, sedan Frankrike och Nederländerna i maj och juni 2005 röstat nej till förslaget. Fyra års arbete med en europeisk grundlag hade således gått om intet och EU befann sig plötsligt i en politisk kris.

Efter en tids reflektion undertecknades emellertid istället Lissabonfördraget högtidligt av en enhällig skara stats- och regeringschefer den 13 december 2007 i Jerinomosklostret i Lissabon. Till skillnad från konstitutionsfördraget som skulle kodifiera de tidigare fördragen i en ny enhetlig text är Lissabonfördraget ytterligare ett ändringsfördrag; fördraget utgörs av en instruktion på 271 sidor som anger vilka bestämmelser i de befintliga fördragen som ska ändras, kompletteras, raderas och omnumreras. Istället för ett enhetligt författningsdokument fick vi således vad som närmast kan karakteriseras som en instruktion till en gaffeltruck, som en ledare i Dagens Nyheter träffande uttryckte det.

Slutligen efter en något omständlig ratifikationsprocess, där Irland folkomröstade två gånger om fördraget, trädde

Lissabonfördraget i kraft den 1 december 2009. Därmed sattes en efterlängtat punkt för årtal av förhandlingar och Europas politiker kunde dra en kollektiv suck av lättnad. Men vad innebär då Lissabonfördraget?

I korthet kan sägas att Lissabonfördraget syftar dels till att modernisera unionen genom att klargöra vad EU handlar om, dels ge ytterligare demokratiska garantier, samt effektivisera samarbetet för att skapa förutsättningar för ytterligare expansion av unionen utöver de redan befintliga 27 medlemsstaterna.

Klargörande förändringar

En rad förändringar i Lissabonfördraget syftar till att klargöra vad EU handlar om och hur EU fungerar. Konstitutionsfördragets tanke om en övergripande kompetenskatalog för att tydliggöra kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna bevarades i och med Lissabonfördraget och har delats upp i tre kategorier: exklusiv kompetens för unionen, delad kompetens med medlemsstaterna och stödjande kompetens i förhållande till medlemsstaternas egna åtgärder. Katalogen är emellertid inte avsedd att ändra rättsläget, utan utgör endast en översikt som dessutom inte är uttömmande. Det blir alltså även i fortsättningen nödvändigt att undersöka de enskilda rättsgrunderna i fördraget för att besvara frågan vilken kompetens union faktiskt

besitter. Om kompetenskatalogen kan bidra till att klargöra gränserna för EU:s kompetens kan därmed milt ifrågasättas.

I och med Lissabonfördraget avskaffades också pelarstrukturen. Det straffrättsliga och polisära samarbetet, den tidigare tredje pelaren, integreras således i det allmänna EU-samarbetet. Som en följd av avskaffandet blev EU en juridisk person istället för EG och EU har nu därför kapacitet att ingå internationella avtal i sitt eget namn.

I fördraget återfinns också numera en explicit utträdesklausul; ingen medlemsstat ska således kunna kvarhållas i EU mot sin vilja. Möjligheten att frivilligt utträda ur samarbetet har emellertid funnits tidigare, men implicit enligt folkrättsliga regler.

Effektivisering

Ett av de huvudsakliga syftena med Lissabonfördraget är att effektivisera det tidigare tungrodda byråkratiska maskineriet och beslutssystemet efter de senaste årens utvidgningar av unionen. Fördraget ska med andra ord åter göra EU handlingskraftigt.

Det europeiska rådet har genom Lissabonfördraget blivit en egen EU-institution och dessutom infördes posten som Europeiska rådets ordförande. Ordföranden ska leda rådets arbete och utses för en period på två och ett halvt år. I och med Lissabonfördraget effektiviserades även minister-

Lissabonfördraget

Unionen som räddade EU:s framfart

rådets beslutsfattande till att besluta med kvalificerad majoritet när det inte uttryckligen framgår att enhällighet ska tillämpas.

Kommissionärsposten för externa relationer slogs genom fördraget samman med posten som hög representant för utrikes- och säkerhetspolitik. EU får således i praktiken en utrikesminister som kommer att företräda unionen utåt och agera som ordförande i ministerrådets möten om utrikesfrågor.

Demokratisering

EU lider av ett latent demokratiskt underskott och Lissabonfördraget syftar till att komma till rätta med detta i flera avseenden. De nationella parlamentens ställning stärktes därmed i och med Lissabonfördraget. Bland annat ges de nationella parlamenten tillgång till förhandsinformation om lagstiftning. Den största nyheten är emellertid att parlamenten ges en rätt att granska att lagförslag från EU inte står i strid med subsidiaritetsprincipen, det vill säga att lagstiftningen beslutats på lägsta effektiva nivå. De nationella parlamenten får därmed en möjlighet, förvisso begränsad, att direkt utöva inflytande över EU:s lagstiftningsprocess. EU-domstolens juridiska efterhandskontroll kompletteras därmed genom denna utvidgade politiska förhandskontroll.

Europaparlamentets ställning har också stärkts. Lissabonfördraget gav parlamentet

ökat inflytande över lagstiftning, budget och internationella avtal. Det tidigare medbeslutandeförfarandet som numera kallas ordinarie lagstiftningsförfarande används dessutom på fler områden, däribland det straffrättsliga samarbetet där parlamentet tidigare endast haft begränsat inflytande.

Rådets möten som rör lagstiftningsärenden blir dessutom öppna för allmänheten, vilket definitivt får anses vara ett steg i rätt riktning för att genom ökad insyn överbrygga unionens latenta demokratiska underskott. Att hävda att unionen vilar på demokratiska principer samtidigt som rådet tidigare kunnat lagstifta bakom stängda dörrar framstår som minst sagt märkligt och detta har nu ändrats genom Lissabonfördraget.

I och med Lissabonfördraget får även unionens medborgare ökat inflytande genom så kallat medborgarinitiativ. Denna initiativrätt innebär att en grupp om minst en miljon unionsmedborgare från olika medlemsstater kan uppmana kommissionen att lägga fram förslag till lagstiftning där EU har behörighet.

Rättighetsskydd

Lissabonfördraget innebär även att EG-domstolen byter namn till EU-domstolen och förstainstansrätten blir istället Tribunalen. Till följd av att pelarstrukturen avskaffats har också EU-domstolens behörighet blivit generell. Domstolen har

därmed numera fått exempelvis behörighet att tolka kompetensfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna och bestämmelserna som rör det polisiära och straffrättsliga samarbetet, visserligen med vissa undantag. Inom det utrikespolitiska området är dock domstolens kompetens fortfarande begränsad.

EU:s stadga om grundläggande rättigheter har också genom en hänvisning i fördraget gjorts juridiskt bindande. EU har därmed fått ett rättighetsskydd i mer traditionell bemärkelse. Utöver att rättighetsstadgan blir bindande har även avsikten att EU ska ansöka om anslutning till Europakonventionen fördragsfästs. En anslutning skulle innebära att EU:s samtliga institutioner underställs extern kontroll av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg. Det skulle onekligen ge ytterligare legitimitet till EU-systemet, men i praktiken är det tveksamt om det skulle innebära ett utökat skydd för de enskilda medborgarna.

Churchills vision om ett Europas förenta stater gick må hända i stöpet i och med det misslyckade konstitutionsfördraget. Åtminstone för stunden. Men den fragmenterade gaffeltrucksinstruktionen från Lissabon innebär sammantaget ändå att EU är rustat för framtida framfart. Kanske kan blickarna därmed höjas från EU:s strukturella problem till frågorna som samarbetet var ämnat för.

Av: Johan Sundkvist (T8)



Möte med Carl Fredrik

Jag träffar Carl Fredrik Bergström, professor i Europarätt, i de nyblivna europalokalerna i Diöshuset för en pratstund om det nya EU, Sveriges roll i europapolitiken samt vad som egentligen gör livet meningsfullt som jurist.

Carl Fredrik är ny i Uppsala, den första januari i år tillträdde han sin tjänst som professor i europarätt. Juridiska institutionen har inte tidigare haft någon professor i Europarätt och Carl Fredrik är del i den satsning på europarätt som nu görs av institutionen. Ämnet ska få ännu större inslag i juristutbildningen och utbudet av fördjupningskurser inom EU-rätt breddas. Satsningen ligger väl i tiden då en juristutbildning inte längre nödvändigtvis innebär en karriär inom Sveriges gränser utan, som Carl Fredrik uttrycker det, europeiseringen erbjuder nya möjligheter för jurister. EU har skapat en öppen arbetsmarknad där en svensk juristexamen har ett stort värde i hela Europa. För Carl Fredriks del tilltalas han av att europarätten är ett dynamiskt arbetsområde med många olösta frågor där det med hjälp av en viss fingertoppskänsla går att klura ut i vilken riktning rättsutvecklingen strävar. Det märks väl att detta är något

han brinner för, han har inte svårt att sätta ord på sina tankar och det lyser nästan om honom under vårt samtal om Sverige och EU.

EU – hot eller möjlighet?

Frågan huruvida EU innebär ett hot mot demokratin i och med att makten hamnar längre bort från folket är inte ny för Carl Fredrik. Bilden av den lilla människan mot det stora EU är enligt honom något missvisande. Kommer demokratin verkligen längre bort från folket?

– Det gäller att som medborgare fråga sig vad som egentligen är viktigt, vad som är de så kallade köksbordsfrågorna, säger Carl Fredrik. Miljö och ekonomisk stabilitet är två dagsaktuella frågor som nog kvalificerar sig som köksbordsfrågor men som inte kan lösas av Sverige ensamt utan kräver ett samarbete mellan flera stater, fortsätter han.

EU innebär en möjlighet för Sverige att kunna påverka, det är bättre att kunna påverka lite än att inte kunna påverka alls, men ett medlemskap i EU innebär att Sverige måste spela efter spelets regler - vi kan inte längre göra som vi vill. Carl Fredrik poängterar dock att ett accepterande

av EU-rättens existens inte innebär att sluta vara ifrågasättande. Sverige måste vara en levande del av EU.

EU:s senaste fördrag - Lissabonfördraget - innebär en försvagning av de nationella parlamentens ställning. Inom ett stort antal av de områden som unionen kan lagstifta inom, är den generella beslutsregeln numera kvalificerad majoritet istället för enhällighet. Sverige kan således inte ensamt motsätta sig en lagstiftningsakt. Carl Fredrik betonar dock att medan Sveriges inflytande formellt försvagas har den faktiska makten ökat. Sverige har aldrig på egen hand kunnat reglera andra länders koldioxidutsläpp, utan det är en fråga som bara kan lösas av flera stater. En nyhet är att det nya Lissabonfördraget även ger något tillbaka till de nationella parlamenten: en roll i EU:s lagstiftningsprocess. För första gången är Sveriges riksdag en del av EU-systemet.

– Det finns all anledning att se de nya möjligheter som erbjuds genom EU-medlemskapet istället för att vara nostalgisk över sådant som förlorats, säger Carl Fredrik.

Han jämför med det brittiska parlamentet som lägger ner stora resurser på att förstå och bevaka EU-frågor och därför alltid ligger i framkant. Även Sverige skulle kunna välja att prioritera detta. I dagsläget kämpar Sverige med



Carl Fredrik Bergström

att uppfylla alla förordningar och direktiv som unionen producerar. Det finns en risk att Sverige, istället för att försöka leda, låter sig ledas. Det krävs alltså att Sverige är en aktiv del av unionen.

EU:s kompetens

En ständig fråga inom europarätten är var gränsen egentligen går för EU:s kompetens. Bilden av en aggressiv EU-domstol som ständigt tar sig ny kompetens delas inte helt av Carl Fredrik. Enligt honom finns det många avgöranden där domstolen snarare begränsat EU:s kompetens. Han menar att den svenska uppfattningen om hur EU fungerar och förväntas fungera kanske präglas av att Sverige, till skillnad från EU och de flesta andra medlemsstater saknar en tradition av att juridiskt ifrågasätta reglers giltighet. Till skillnad mot t.ex. Tyskland har Sverige ingen författningsdomstol och det tycks som att svenska domstolar undviker laglighetsprövningar. Kan man säga att Sverige har ett mer töjbart förhållningssätt i jämförelse med EU, där konflikter mellan olika rättsregler ofta ställs på sin spets. – Det är viktigt för svenska jurister att inse att allt som EU faktiskt säger inte är EU-rätt, säger Carl Fredrik och utnyttja de rättsliga möjligheter som finns att ifrågasätta giltigheten av EU:s lagstiftning och beslut.

Sverige förväntas på detta sätt bidra till att EU-rätten utvecklas, men då får man inte ligga steget efter. Här hamnar Carl Fredrik i en nästintill existentiell diskussion kring juridiken och vad som egentligen är viktigast för en jurist; att bli så bra som möjligt på att följa alla regler eller att då och då stanna upp och ifrågasätta uppfattningen om vad som egentligen är rätt? Han betonar att ”Jurister inte får bli maskiner som endast verkställer regler”.

EU i Framtiden – i vilken riktning utvecklas unionen?

Lissabonfördraget ersatte det misslyckade konstitutionsfördraget som aldrig ratificerades av alla medlemsstater. Konstitutionsfördraget var utformat som ett författningsdokument och innehöll både regler om en gemensam flagga och hymn. En konstitution för Europa blev aldrig verklighet och frågan är hur pass harmoniserat Europa kan bli? Carl Fredrik betonar att det måste finnas en så kallad ”red line”, där målet inte är att sträva mot någon total harmonisering, utan istället att hantera våra olikheter. Lissabonfördraget innebär i detta avseende ingen revolution men medför många viktiga förändringar. Fördraget innebär bland annat en mer exakt avgränsning av EU:s och medlemsstaternas befogenheter och tydliggör de nationella parlamentens roll i den europeiska strukturen.

Som nämnts ovan innebär EU-samarbetet

att Sverige ibland får ge efter i frågor som är viktiga för oss, t.ex. alkoholpolitiken som länge varit en hjärtefråga för Sverige. Carl Fredrik medger att det måste finnas en smärtgräns samtidigt som det är naivt att tro att man kan gå in i ett samarbete som man bara vinner på.

– Det finns vinnare och förlorare i varje fråga, säger Carl Fredrik. Det inget realistiskt alternativ att stå utanför samarbetet, det är nämligen inte möjligt för ett land att stänga in sig. Vårt grannland Norge står utanför EU men de påverkas självfallet ändå av dess politik och juridik men utan den möjlighet som Sverige har att påverka.

Återkommande genom intervjun är att Carl Fredrik lägger tonvikt vid att Sverige måste vara aktiv i EU-samarbetet och veta vad som är målsättningen.

– Även om det är politikernas jobb att få folk att se en mening med att vara med i EU, är det juristernas skyldighet att förstå och bemästra spelets regler och känna ansvar för dess gång, påpekar han. För honom själv förefaller det inte vara något tvivel om saken – EU är och förblir en stor del av våra liv, vare sig man är jurist eller inte.

Av: Karin Johnsson (T6)



Vad händer med eurosamarbetet?

Eurosamarbetet har genomgått en finansiell såväl som förtroendemässig kris under det senaste året. Grekland och Spanien befinner sig i djup ekonomisk kris och flera andra euroländer kämpar i dagsläget med sina finanser. Sverige står än så länge utanför samarbetet men det finns de som anser att vi bör tänka om i den frågan.

Den ekonomiska och monetära unionen, EMU, är en del av samarbetet inom EU. EMU innebär att EU-länderna samordnar sin ekonomiska politik, har en gemensam valuta och en gemensam centralbank. Samarbetet har framförallt setts som ett medel för att förverkliga EU:s mål om att skapa en gemensam inre marknad med fri rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital. Ytterligare ett mål med eurosamarbetet har varit att fördjupa det politiska och ekonomiska samarbetet inom Europa. Så långt är allt väl. Men hur ser det egentligen ut i praktiken?

Sanningen är att de finansiella problemen

hopar sig och att den ekonomiska krisen i Grekland har försatt samarbetet i den värsta krisen sedan dess bildande. Problemen i Grekland grundar sig i stora strukturella ekonomiska problem med en svag konkurrenskraft, en snabbt växande statsskuld, ett underfinansierat pensionssystem och en demografisk profil där antalet förvärvsarbetande sjunker snabbt. Men det mest akuta problemet är att omvärldens förtroende för att Grekland ska kunna åter skapa balans i sin ekonomi är mycket svagt. Efter att ha misskött sina offentliga finanser och fuskat med statistik och siffror är mistroendet från de andra euroländerna stort och många gånger berättigat. Hittills har Grekland

dock kunnat refinansiera sig genom europeiska banker men med en sjunkande kreditvärdighet så finns det en stor risk att även denna möjlighet försvinner. Men det finns hopp. Det som talar för att Grekland kommer att få mer än bara moraliskt stöd från andra euroländer är att många europeiska banker är mättade med grekiska statsobligationer. Om Grekland går i "konkurs" så kommer det att utlösa en ny europeisk bankkris – något som till varje pris måste undvikas för samarbetets överlevnad.

Spanien har inte misskött sina offentliga finanser eller fuskat med statistiken som Grekland har gjort. Innan finanskrisen slog till



hade Spanien till och med ett överskott i sina offentliga finanser. Deras problem är istället en tidigare mycket kraftigt överhettad ekonomi som slog över i lågkonjunktur. Grunden för den ekonomiska överhettningen var att den spanska kreditillväxten under en period var alldeles för snabb med stora öknings av fastighetspriserna och en byggsektor som expanderade häftigt. Det höll ett tag men sedan brast fastighetsbubblan och byggboomen kom av sig och den nuvarande lågkonjunkturen var ett faktum. Överhettningen blev extra kraftig bl.a. på grund av EMU-medlemskapet eftersom det innebar att Spanien inte längre kunde föra sin egen räntepolitik. Priserna på spanska varor steg våldsamt jämfört med motsvarande utländska produkter och Spanien har nu så höga kostnader i förhållande till de andra euroländerna att det är svårt för dem att konkurrera.

Problemet som uppstått i Spanien är målande för riskerna med valutaunionen. Eurosamarbetets största problem tycks vara att systemet har svårt att hantera så kallade "assymetriska chocker" vilket innebär att händelser utanför det aktuella landets gränser gör att dess konkurrenskraft plötsligt urholkas. För de länder som inte är en del av eurosamarbetet utan har en egen valuta är överhettning och lågkonjunktur lättare att hantera. De kan i en överhettad ekonomi höja räntan mer än inflationen och på så sätt dämpa efterfrågan och höja realräntan. Genom att centralmakten kan föra över resurser från regioner med bättre ekonomisk utveckling kan man således ofta mildra effekterna

av de "assymetriska chockerna" och få igång ekonomin igen. När Sverige under 1990-talet befann sig i en djup ekonomisk kris så räddades vi av att kronans värde sjönk vilket bidrog till att exporten kom igång och ekonomin gavs en skjuts. Inom EU och eurosamarbetet finns dock inga sådana möjligheter. Istället måste euroländernas konkurrenskraft anpassas genom så kallad intern devalvering som innebär att man håller tillbaka lönerna i landet. En sådan lösning leder dock till ytterligare ekonomiska sammandragningar och experterna räknar därför med att det kommer att dröja lång tid innan Spanien lyckas få rätsida på sin ekonomiska situation.

Den svenska riksdagen tog 1997 beslutet att Sverige inte skulle delta i valutaunionen från start. Det motiverade bl.a. med att lagen för Riksbanken inte var förenlig med fördraget och att kronan inte hade varit tillräckligt stabil gentemot övriga EU-valutor. För att stå utanför eurosamarbetet har Sverige valt att inte ansluta sig till växelkurssamarbetet ERM 2 och vi anses därför inte uppfylla kraven på en stabil växelkurs. Sverige folkomröstade om euros eventuella införande 14 september 2003. Röst-deltagandet var 82,6 procent och av dessa röstade 55,9 procent nej till ett svenskt deltagande i valutaunionen.

Trots kritiken gentemot den gemensamma valutan finns det de som menar att Sverige kanske ändå bör vara en del av samarbetet. Lars Calmfors, professor i internationell ekonomi vid Stockholms Universitet, skriver på DN

debatt att det finns skäl till att åter granska argumenten i debatten om Sveriges medverkan i eurosamarbetet och fundera på vilket perspektiv man bör anlägga på frågan. Istället för att se på frågan ur ett strikt svenskt nyttoperspektiv menar han att det bör ifrågasättas om det är önskvärt att Sverige, genom en svag krona, ska vinna fördelar på andras bekostnad i tider av ekonomisk nedgång. Lars Calmfors skriver att det viktigaste argumentet för honom är att ett svenskt deltagande har ett övergripande värde och bidrar till en ökad politisk integration i Europa.

Hur ska det då gå för eurosamarbetet i framtiden? Många ekonomiska experter menar att euroländerna tillsammans finna lämpliga lösningar för att undvika att fler länder hamnar i liknande situationer som Grekland och Spanien. De hävdar med bestämdhet att om inget görs så står Italien och Portugal snart uppradade på den "eurobaserade krismenyn" tillsammans med Grekland och Spanien. Målet att förstärka det ekonomiska och politiska samarbetet inom Europa kvarstår och växer sig allt starkare vilket tyder på att samarbetet kommer att utvecklas och intensifieras. För Sveriges del är det kanske dags att ta till sig Lars Calmfors tankar om i vilket perspektiv vi bör se frågan om eurosamarbetet och Sveriges eventuella medverkan? Om inte annat så ska det bli spännande att se vad framtiden har i sitt sköte.

Av: Emma Busk (T7)



Små och medelstora företag blir allt viktigare för Sveriges ekonomi. Juridiken har en viktig funktion för att skapa ett optimalt företagsklimat. Vi på Hamilton vill därför uppmuntra utveckling av samspel mellan juridik och företagande. Vi vill lyfta fram juridiska frågor som ur ett rättsligt eller ekonomiskt perspektiv belyser företagandets villkor.

Har du en intressant frågeställning som passar in på ovanstående beskrivning? Då ska du anmäla dig till vår uppsatstävling 2010.

Uppsatsen skall utgöra examensarbete i juris kandidat-, jurist- eller ekonomexamen vid Juridicum i Uppsala, Juridicum i Stockholm eller Handelshögskolan i Stockholm. Vinnaren av tävlingen koras på Kontaktdagen i Uppsala i november 2010 – priset är 20 000 kronor.

På www.hamilton.se hittar du mer information om uppsatskriterier, bedömningskriterier och kontaktinformation till ansvariga för uppsatstävlingen. Lycka till!

Vinnare Hamiltons Uppsatstävling 2009

"Konkurrerande bolag med gemensamma styrelseledamöter ur ett aktiebolagsrättsligt perspektiv". Katarina Skrabb, Uppsala universitet.

Vinnare Hamiltons Uppsatstävling 2008

"Förenklings- och förbättringar i aktiebolagslagen med fokus på små aktiebolag". Elin Dalenius och Fredrik Simonsson, Stockholms universitet.

Hamilton

Sven-Erik Alhem

Att vara offer för ett brott – vad innebär det? Gör det någon skillnad om man benämner dessa individer brottsdrabbade eller brottsoffer? Ligger det en underförstådd hjälplöshet inbäddad i offerbenämningen? Upplevelsen av att ha utsatts för en straffbelagd gärning varierar självfallet med handlingens natur och vem som utsatts för den. För somliga medför händelsen livslånga, oläkebara trauman. För andra kan omgivningens stöd utgöra en väg ut - två mycket viktiga stödinstanser för dem som utsatts för brott utgör Brottsofferjourernas Riksförbund och Brottsoffermyndigheten. Press Judicata har intervjuat dess ordförande respektive generaldirektör, Sven-Erik Alhem och Margareta Bergström.

En man med starka åsikter om det svenska rättsväsendet som icke räds att kommentera och debattera varken mindre eller mer kontroversiella frågor. Det intrycket får nog många av dem som möter den före detta överåklagaren, numera oberoende rättskommentator och ordförande i Brottsofferjourernas riksförbund, Sven-Erik Alhem. Med yviga åtbörder och ett starkt engagemang anstränger han sig för att under vårt korta möte förmedla sin bild av brottsoffrens ställning inom det svenska rättsväsendet. Vi träffar honom på BOJ:s huvudkontor i Stockholm, där han precis avslutat en intervju med Kalla Fakta på temat ekonomisk brottslighet. När kaffet har serverats och lugnet har lagt sig, inleder vi med att passa på och gratulera till ordförandeskapet i BOJ som han innehaft i knappt ett år. Vad fick honom att åta sig detta uppdrag?

- Som åklagare deltog jag i stödpersonsutbildningsverksamheten under dess uppstart i Malmö. Då jag blev tillfrågad av BOJ:s valberedning om jag kunde tänka mig att kandidera till ordförandeposten så kände jag mig klart lockad, då jag kände till organisationen väl samt sympatiserade med dess värderingar.

Arbetet som ordförande är helt och hållet ideellt och sker till stor del på resande fot – ett

förtroendeuppdrag som till stor del utgörs av att vara organisationens ansikte utåt. Sven-Erik känner att han i denna roll givits möjligheten att uppmärksamma och därmed förbättra brottsoffrens situation. Hur har då synen på brottsoffren förändrats under hans tid som yrkesverksam inom rättsväsendet?

Det råder enligt hans mening ingen tvekan om att deras ställning stärkts under denna tid – härvid nämns bland annat målsägandebiträdesreformen och Brottsoffermyndighetens tillkomst som exempel på detta. Fokus har förskjutits från förövaren till brottsoffret, vilket till stor del kan betraktas som mediernas förtjänst. Även JO och JK:s arbete nämns som betydelsefullt i detta sammanhang. Något som är av stor vikt för såväl BOJ:s arbete som arbetet med brottsoffer i allmänhet är förhållandet mellan brottsoffret och gärningsmannen.

- BOJ gör ingen åtskillnad mellan brottsoffrets och den tilltalades ställning i rättegångsprocessen – ett stärkande av den ena partens rättigheter får inte inskränka motpartens. Detta är särskilt viktigt då skillnaden mellan brottsoffer och förövare ibland är hårfin. Ta exemplet med Billy Butts kommande tionde resningsansökan. Stark oenighet rådde i HD vid en av de senast prövade ansökningarna; skulle han beviljas resning så övergår han från att vara förövare till att vara brottsoffer. Det är därför oerhört viktigt att vara ödmjuk inför alla parter man har

kontakt med under rättegångsprocessen.

Upprepade gånger understryks vikten av att inte betrakta denna skiljelinje såsom absolut. Han nämner ett exempel på en ung kvinna som fått sin identitet kapad och därefter helt ovetandes har dömts för stöld. Även här är det fråga om en påstådd gärningsman som lika väl kan tänkas vara ett brottsoffer om anklagelsen visar sig vara falsk. Vid utövandet av möjligheten till resning - som framförallt är tänkt att användas som en säkerhetsventil i rättssystemet - framgår svårigheterna i att upprätthålla denna skiljelinje. Thomas Quick, Joy Rahman, Bertil Strömberg – samtliga utgör de ytterst beklagliga och för rättsväsendet svårhanterliga livsöden. Med anspelning på fallet med den unga kvinnan, ställer Sven-Erik följande retoriska fråga: Hur skulle du känna dig om du blev dömd för ett brott som du inte begått, om du inte kallats till rättsalen, inte fått dina fingeravtryck tagna, inte blivit topsad för DNA-analys samt fått förhörsupptagningarna från rättegången raderade?

- Det gäller att alltid ha i åtanke att den som är brottsoffer idag lika gärna kan vara den tilltalade imorgon. Balansen mellan brottsoffret och förövarens rättigheter får inte gå om intet. För att kunna hantera denna problematik fordras ett regelsystem som möjliggör en rättvis rättegång. Säkerställandet av denna rätt kräver att samtliga brott som leder till åtal backas upp



av förundersökningar som håller en generell sett hög kvalitet. Informationsaspekten är också mycket viktig. För den misstänkte är hela delgivningsprocessen av stor betydelse. Att såväl initialt som löpande hållas underrättad om hur ens ärende fortskrider stärker allmänhetens förtroende för att rättsväsendet uppmärksammar det enskilda brottsoffrets situation och rätt till upprättelse.

Sven-Erik nämner betydelsen av att inte underskatta ett gott bemötandes inverkan på brottsoffret från rättsväsendets samtliga aktörer. Under sin korta ordförandeperiod har en av hans ”absoluta käpphästar” varit just attitydfrågor. Ett gott bemötande på den lokala polisstationen kan utgöra skillnaden mellan att brottsoffret upplever sig ha fått upprättelse eller ha blivit utsatt för ytterligare en kränkning utöver brottet. Rätten till ett gott bemötande gäller dock även den tilltalade. Hanterandet av denna problematik kräver ett utökat samarbete mellan kommunerna, de lokala brottsofferjourerna och polismyndigheterna. Polisen får aldrig underlåta att iakttä sin skyldighet att informera den å ena sidan den tilltalade om rätten till rättshjälp, och brottsoffret å den andra om dess rätt till stödsamtal. För att säkerställa att kommunerna tar sitt lagstadgade ansvar för den brottsofferstödande verksamheten kan man uppmärksamma skillnaden i de enskilda kommunernas ekonomiska stöd till denna verksamhet. Om grannkommunens bidrag är generösare än det egna, kan det utgöra ett incitament för den egna kommunen att i sin tur

öka sitt.

Hur ser Sven-Erik då på förslaget i JK:s rättsäkerhetsprojekt om att det införs en ny bestämmelse i rättegångsbalken med innebörden att det i domskälen redogörs för ”rättens motiverade ställningstagande” till den tilltalades invändningar där detta inte är ”uppenbart onödigt”?

- Att domskälen blir mer utförliga överlag är mycket positivt eftersom det stärker såväl den tilltalades som den målsägandes förståelse för varför deras yrkanden vunnit bifall eller inte stärks. Den faktiska innebörden i domstolens resonering blir härmed tydligare och mer lättbegripliga.

Sven-Erik är även positivt inställd till förslaget att ge Brottsoffermyndigheten uppgiften att i framtiden agera betalningsförmedlande organ för brottsskadeersättningen.

- Allting som medför att icke önskvärd kontakt sker mellan brottsoffret och gärningsmannen är av godo. För de brottsoffer som känner att de är beredda att ha en kontakt med gärningsmannen utgör medling ett gott alternativ.

I slutet av förra året utökades Sven-Eriks skrivande, från bloggandets till det skönlitterära författandets domäner, då han roman-debuterade med ”Fru Justitia” – ett verk av fiktion med inslag av erfarenheter från ett yrkesliv inom rättsväsendet. Vad var då orsaken till detta?

- Jag fick en förfrågan av en kollega om jag inte hade lust att ge mig i kast med att

skriva en bok. Att författa ett utkast var inte särskilt svårt, men att skriva en hel bok är som att springa ett maratonlopp. Det tog ett tag att färdigställa den men det var en berikande erfarenhet.

Sven-Erik nämner i anslutning här till en rolig anekdot, då han vid ett tillfälle i undersökningssyfte besökte ett häkte i Malmö för att få en uppfattning om hur det var att sitta i en cell. Under detta besök ringde förläggaren och undrade var han höll hus. När han uppgav var han befann sig, blev förläggarens respons: Skit i det – ljug! Utnyttja din författarfrihet! När han så lämnade cellen, ställde han lite trevande häktesföreståndaren frågan om hur han skulle reagera om han ljög om förhållandena i cellen. Föreståndaren svarade emellertid helt obekymrat – ”Det gör mig ingenting; du har ju din författarfrihet!”

Vårt samtal avbryts abrupt av att dörren öppnas, och Sven-Erik upplyses av en kollega vid BOJ om att nästa intervjuare redan väntat i kvart. Då vi känner oss delvis medskyldiga till att hon fått vänta, tackar vi hastigt för oss och lämnar den friskspråkige rättskommentatorn för ytterligare en intervju.

Text: Marcus Norlin (T2)

Foto: Rikard Samuelsson (T6)

På nästa uppslag följer en intervju med Brottsoffermyndighetens generaldirektör Margareta Bergström.

Generaldirektören för Brottsoffermyndigheten:

Margareta Bergström

Som ett led i arbetet med att främja brottsoffers rättigheter, intressen och behov bildades 1994 Brottsoffermyndigheten. Press Judicata fick möjlighet att ta del av Margareta Bergström, myndighetens generaldirektör, bild av dess verksamhet. Ut i vad består dess huvudsakliga uppgifter enligt hennes mening?

- Våra huvudsakliga verksamhetsområden utgörs av utbetalningen av brottsskadeersättning, skötseln av Brottsofferfonden samt uppbyggandet av ett kunskapscentrum för brottsofferrelaterad forskning.

Det i särklass mest resurskrävande verksamhetsområdet är hanteringen av brottsskadeersättningen; bara under förra året utbetalade myndigheten omkring 120 miljoner kronor i brottsskadeersättning. I första hand ska brottsoffret försöka få ut det skadestånd som vederbörande beviljats från gärningsmannen. Kronofogden erbjuder alla brottsoffer indrivningshjälp. Skulle förövaren sakna pengar, underlåta eller vägra att betala, så försöker man driva in skadeståndet via brottsoffrets eventuella försäkringar. Om skadeståndet inte heller går att driva in på detta sätt, utgör brottsskadeersättningen en sista väg för brottsoffret att få ut sitt skadestånd. Man är dock ytterst restriktiv från myndighetens sida med utbetalandet av brottsskadeersättning; endast i särskilt ömmande fall beviljas anhållanden om sådan ersättning. Många brottsoffer vill undvika kontakt med gärningsmannen, varför Margareta ser positivt på förslaget att ge Brottsoffermyndigheten uppgiften att agera skadeståndsförmedlande organ.

- Den nuvarande ordningen medför att gärningsmän, vars brottsoffer ej önskar komma i kontakt med dem, måste invänta kronofogdens indrivande och därmed riskerar att hamna i kronofogdens register

trots att de är villiga att betala. Om Brottsoffermyndigheten kan agera som opartisk länk mellan brottsoffer/gärningsman, så elimineras denna problematik.

Hur fungerar då på samarbetet med Brottsofferjourerna? Enligt Margareta fungerar såväl samarbetet med BOJ:s riksförbund som de lokala brottsofferjourerna mycket väl; varje år delar Brottsofferfonden, som myndigheten administrerar, ut verksamhetsstöd och projektbidrag till brottsofferjourerna och riksförbundet. Dessutom har myndigheten regeringens uppdrag att verka för att det finns vittnesstöd vid alla allmänna domstolar, ett uppdrag som utförs i nära samarbete med de lokala brottsofferjourerna.

Margaretas perspektiv på lagstiftarens och rättsväsendets förhållningssätt till brottsoffren har mycket gemensamt med Sven-Eriks. Hennes uppfattning kring hur synen på brottsoffret har förändrats under det gångna seklet frammanar onekligen en likartad bild:

- Rättsväsendet och lagstiftaren intog under större delen av 1900-talet ett utpräglat gärningsmannaperspektiv. Hur samhället bäst bör värna och stödja brottsoffer började diskuteras på allvar först under 1980-talet. Att rättsväsendet måste slå vakt om gärningspersonen intressen och rättssäkerheten är självklart. De flesta brottsoffer har också förståelse för nödvändigheten av de höga beviskraven i brottmål. Ett stärkande av brottsoffrens intressen behöver inte ske på gärningspersonernas bekostnad.

Hon menar på att vi i Sverige har en bra lagstiftning på brottsofferområdet samt en därtill knuten väl fungerande praktiskt hantering av dessa ärenden. Bland de lagstiftningsprodukter som stärkt brottsoffrets ställning nämner hon målsä-

gande biträdare reformen, kravet på särskild företrädare för barn, polis och åklagares plikt att informera brottsoffer om deras rättigheter, inrättandet av Brottsoffermyndigheten och Nationellt Centrum för Kvinnofrid, brottsskadeersättning till barn som har bevittnat våld samt socialtjänstens utökade ansvar för brottsoffer.

- Lagstiftaren granskar numera regelbundet lagförslag ur ett brottsofferperspektiv och ger på så vis rättsväsendet goda förutsättningar och verktyg för att kunna utföra ett högkvalitativt arbete även på brottsofferområdet.

Enligt Margareta är därför Brottsoffermyndighetens nuvarande fokus inte ytterligare lagstiftning, utan att verka för att lagstiftarens intentioner får genomslag i rättsväsendets praktiska hantering av brottsofferfrågor. Myndighetens arbete med bemötande i sexualbrottsfrågor kan nämnas som ett utmärkt exempel på detta.

- Brottsofferfrågor uppmärksammas i allt högre utsträckning i hela rättsväsendet, men det finns fortfarande mycket kvar att göra. När det gäller brottsoffers minimirättigheter, kan vi konstatera att Sverige i de allra flesta fall ligger i framkant och att frågan om eventuell ytterligare harmonisering av europeisk lagstiftning nu hanteras på EU-nivån. I vissa fall kan den svenska modellen för brottsoffrets stöd tjäna som inspiration till både lagstiftning och praktisk verksamhet, men i andra fall kan Sverige lära mycket av andra länders system för omhändertagande av brottsoffer. En intressant utveckling på området pågår t.ex. i de nya medlemsländerna. Därför är det viktigt att Sverige på ett aktivt sätt deltar i det internationella brottsofferarbetet.

Av: Marcus Norlin (T2)



Searching for talent



VAD ÄR "HS LAW STUDENT TRAINEE PROGRAMME", "LSTP"?

LSTP är ett unikt heltidspraktikprogram på Hannes Snellman Advokatbyrå i Stockholm. LSTP ger juridikstuderande en fantastisk chans att skaffa värdefull arbetslivserfarenhet redan under studietiden.

VAD KAN HS "LSTP" ERBJUDA DIG?

HS Stockholm är ett snabbt expanderande advokatkontor på den nordiska marknaden. Vårt LSTP ger dig som juridikstuderande en enastående möjlighet att ta paus från studierna under en fyramånaders praktikperiod och uppleva vår dynamiska arbetsmiljö. Du får förstklassig utbildning och kommer att arbeta såväl i team som självständigt, nära framstående delägare, talangfulla biträdande jurister och duktig support personal. Vi ser praktikperioden hos oss som en perfekt start på din juridiska karriär. I korthet erbjuds du

- en inblick i och erfarenhet av arbete på en affärsjuridisk advokatbyrå som tillhandahåller komplex och avancerad juridisk rådgivning åt internationellt ledande företag och finansiella institut;
- möjligheten att bistå jurister och administrativ personal i sitt dagliga arbete; och
- deltagande i vårt unika HS Academy program samt lektioner i juridisk engelska. HS Academy är vårt professionella interna utbildningsprogram som ger dig chansen att bl.a. lära från intressanta och utmanande ärenden och uppdrag.

Vi ger dig därutöver färdigheter och erfarenheter som hjälper dig på vägen till en framgångsrik karriär. Du får praktisk vägledning, uppriktigt återkoppling, kontakter och en handledare som alltid finns där för att stötta dig under ditt LSTP. Programmet pågår 4 månader och är avlönat.

VEM SÖKER VI?

Vi söker talangfulla studenter med "fire within"! Är du driven, flexibel och ambitiös med "ambassadörskap" i själen och vill få en ovärderlig inblick i arbetet på en snabbt expanderande advokatbyrå? Då vet vi att du passar in utmärkt hos oss. Vi ser gärna att du har avslutat din femte, men ännu inte din åttonde termin vid programmets start.

NÄR OCH HUR ANSÖKER DU?

Då vi ser dig som en talang och en ambassadör, skulle vi vilja veta hur du kan bidra till att förverkliga den bilden? Skicka svaret på denna fråga med relevanta intyg och handlingar. Vi tar emot ansökningar på både svenska och engelska. Vi förstår att du är kreativ men ber dig att begränsa din text till maximalt 250 ord.

Stort lycka till!

Hannes Snellman

Höstens LSTP börjar 1 september 2010 och slutar 31 december 2010.

Sista ansökningsdag är 30 maj 2010. Intervjuer kommer att ske löpande under ansökningstiden.

Om du tror att du är studenten vi letar efter, vänligen skicka din ansökan till: RecruitmentSweden@hannessnellman.com.

HANNES SNELLMAN

Hannes Snellman Attorneys är en internationell affärsjuridisk advokatbyrå med hemmamarknader i Norden och Ryssland.

Vi är runt 280 anställda och har kontor i Helsingfors, Moskva, S:t Petersburg och Stockholm med fokus på Transaktioner och Konflikthantering.

Som volontär i Guatemala

Någonting är fel. I förgrunden till den fasad, som till ytan visar på kontroll och lugn, gnager känslan av att något är just...fel. Inte ens med ett vackert framdukat bord följer ikväll känslan av samvaro och kärlek som annars alltid har innefunnit sig här, bland fyllda fat och karaffer. Familjens far kom inte hem ikväll. En principfast man med vision och handlingskraft som med sin humor var en central gestalt där han brukade sitta på det längre bordets kortsida. Stolen står tom och ångesten i rummet växer samtidigt som skräcken i kalla intetsägande ögon blir alltmer påtaglig. Medvetenhet om vad som hänt. En växelverkan mellan hopp och gnagande panik. Faderns vilja att förändra, vilja att tro på något annorlunda har idag blivit avslöjad och i detta samhälle är tankar om demokratiska ideal svarta hemligheter. Hemligheter avsedda att förbli just hemligheter.

Längs med floden, nedför de sluttande markpartierna, där familjens barn sommartid ibland kan leka, hittar man ett par veckor senare svarta säckar. Säckar fyllda med kroppsdelar efter människor som inte kunde välja sida. Civila utan anspråk på att göra någon illa men som inte kunde förlika sig med ett samhälle där makt var centrerad och åsikter var förbehållet vapen och våld. I säckarna hittar man den döde fadern, tillsammans med en död tro på en människas värde och på en fungerande demokrati.

I överkant dramatiskt? Kanske, men faktum är att även om just denna historia är fiktiv så är den deskriptiv för många människors verklighet i 80-talets Guatemala. Ett samhälle där tvångsmässiga försvinnanden och folkmord kantade vardagen för civilbefolkningen som kom i kläm mellan separatister och en korrumpierad stat. Nu i efterhand uppskattas ett antal om 200.000 människor ha dödats och ytterligare 45.000 ha blivit offer för påtvingade försvinnanden. Landets historia består av cykler där militära uppror och statskupper har varit kutym framför demokratiska val och en fungerande statsordning.

Då denna verklighet inte på någon punkt överensstämmer med den vi själva har i Sverige, är det svårt att förstå hur det kunnat bli som det har blivit. Det är ibland

också svårt att se lösningar eller strategier för hur en fredlig utveckling skulle kunna komma att ske. I ett land, som inte på länge har upplevt trygghet och sann demokrati, blir dessa begrepp lätt tomma och intetsägande.

En som tror på förändring är Charlotta Pettersson, som efter sina juridikstudier i Uppsala, nu sitter med väskorna packade för att imorgon resa till Guatemala som fredsobservatör. Charlotta har hört av sig till oss på redaktionen för att be oss uppmärksamma de karriärvägar som finns inom den internationella rätten. Karriärvägar som enligt henne själv inte alltid är lätta att hitta. Press Judicata träffar

henne över en kopp kaffe en kall vinterdag för att låta henne berätta om sitt kommande arbete. Även om det såklart inte är en semesterresa hon står inför medger hon att det trots allt ska bli skönt att komma iväg till en varm plats långt ifrån Sveriges, mildt uttryckt, ambivalenta väderlek.

Charlottes karriärväg är på många sätt egenartad. Den innehåller inte de klassiska attributen som är typiska för en jurist. Hon utreder, avgör eller dömer inte utan upplever istället konflikt. Hon är där folkrätten har sin grund. Charlotta menar att juridiken här är viktigare än allt annat. Den står för något som annars inte existerar – tanken om mänskliga rättigheter och en



stat som erkänner dessa.

Charlottas intresse för folkrätten samt frågor om mänskliga rättigheter väcktes då hon fick möjlighet att göra ett studiebesök på den internationella domstolen ICC. Hon pratar om den internationella rätten i allmänhet och drar paralleller till sin tid som praktikant i Genève där hon också kom till insikt om hur komplext systemet egentligen är.

- Jag var nog väldigt idealistisk när jag kom till Genève men slogs snart av att nästan allt är politik. Det är just det som kan vara frustrerande med folkrätt ibland.

Vi börjar prata om situationen i Guatemala och om vad som där kommer att möta henne. Hon berättar att makten och pengarna i praktiken tillhör en oligarki bestående av en mindre grupp familjer i landet. Demokratiska rutiner finns men avsaknaden av förtroende inför regering, social trygghet och ett fungerande skattesystem gör landet politiskt dysfunktionellt.

- Det är ett väldigt skrämmande land. Efter

folkmorden skrämde folket till tystnad. De som uttryckte sina åsikter försvann och fick utgöra exempel för resten av folket att vakta sina tungor. Samtidigt händer nu mycket positivt. Processer och rättegångar har inletts mot några av de ansvariga för folkmordet och det är ett stort framsteg.

Charlotta kommer att jobba för en organisation som heter Kristna Fredsrörelsen – KrF. Denna organisation startades när en grupp präster började jobba för att engagera kyrkor i att arbeta för fred. Sedan dess har projekten blivit fler och fler och KrF har idag verksamhet på flera kontinenter. Arbetsmetoden som fredsobservatörerna använder kallas preventiv närvaro.

- Hela syftet med det här är att vi ska vara där för att skapa utrymme för de civila att själva kunna driva fredsarbetet framåt. Att få dem att vilja och framförallt att våga.

Det gör det också svårt att mäta

resultat i det jag kommer att göra. Händer ingenting har jag ju lyckats!

Arbetet går således ut på att leva med människor som på grund av sina yrken eller åsikter är föremål för allvarliga hot. I en del fall är det svårt att veta om hoten överhuvud är reella. Som en naturlig följd av att landet i decennier fungerat som ett skräckvälde är startsträckan mot yttrandefrihet lång och skräcken lever kvar.

- Många av dom vi bevakar är också jurister som deltar i de folkrättsrättegångar som pågår.

Om någonting händer så är det fredsobservatörernas jobb att rapportera detta till KrF:s nätverk av organisationer och personer i maktavande ställning.

- Det finns en stor politisk påtryckningsgrupp bakom oss. Vi sätter igång vad vi kallar en blixaktion och det man då räknar med är just att väcka ett stort politiskt tryck gentemot staten.

Är det ett riskuppslag?

- Våldsnivån ligger idag på samma nivå som på 80 talet även om orsaken är en annan. Det är mycket oroligheter. Det handlar om politiskt våld som bland annat beror på konflikter i samband med utvinning av naturresurser. Fackligt aktiva, journalister, de som arbetar för historisk rättvisa, de som jobbar med rättegångarna mot före detta militära ledare och politiska maktavande är alla exempel på grupper som är utsatta. Därutöver finns det allmänna våldet som jag tror ibland används som täckmantel för det politiska våldet med kopplingar till organiserad brottslighet, narkotikahandel, smuggling och gängverksamhet. Fredsobservatörer har blivit hotade men det är inte vanligt.

Det är dock lätt att förstå att kontrasterna blir stora. Ett par dagar senare sitter jag och läser på Charlottas blogg (<http://fred-slotta.wordpress.com>), där hon skriver:

- Har varit tusen nya tankar och regler den här veckan, inte minst var det allt säkerhetstänk. Tycker alltid att det är lika svårt att ställa om från trygghetskänslan, att man kan göra i stort sett vad man vill hur man vill, och istället hitta en balans mellan paranoia och försiktighet.

Ett återkommande reportage om Charlottas arbete i Guatemala kommer dyka upp i Press Judicata inom en snar framtid. Till dess önskar vi på redaktionen lycka till!

*Text: Torbern Werner (T6)
Foto: Rikard Samuelsson (T6)*



»Jag blir aldrig besviken. Det är de små framstegen som räknas. Titta efter dem. Där har du vad som driver mig.«

Den nyss beställda kebabtallriken tittade uppmuntrande på mig. Lunchpausen tillät mig att tänka tillbaka på vad som hänt de senaste tjugo minuter-arna. – ”Absolut går det, Dagens Nyheter ska på först bara.”

Det var den pressansvarige på konferensen som precis gett mig klartecken att få intervjua kvinnan som jag lyssnat på de senaste timmarna. Hina Jilani, en av världens mest respekterade jurister och förkämpar för mänskliga rättigheter kunde tänka sig en intervju,

Känslan var surrealistisk.

Denna människorättsaktivist från Pakistan är inte bara en välanlitad talare utan jobbar mycket aktivt med mänskliga rättigheter och kvinnosaksfrågor. Bland annat kan nämnas hennes framträdande roll inom FN:s avdelning för mänskliga rättigheter, mellan 2000 och 2008 var hon utsedd till ”UN Special Representative of the Secretary-General on Human Rights Defenders”. Vidare är hon engagerad i ”the Eminent Jurists Panel on Terrorism, Counter-terrorism and Human Rights” och är en av grundarna bakom Pakistans kommission för mänskliga rättigheter. I Pakistan grundade hon tillsammans med sin syster även den första helt kvinnliga advokatbyrån i landet (ALAC) och den har fått en allt större utbredning. Exempelvis erbjuds tjänster som motsvarar Sveriges skyddade boenden, gratis rättshjälp, utbildning för kvinnor och forskning inom juridik.

I sitt arbete har Jilani drivit prejudicerande mål rörande framförallt kvinnorättsfrågor och 1992 blev hon invald som ledamot i Pakistans Högsta domstol.

Hina Jilani utsågs 2004 till kom-

missarie för den internationella undersökningskommissionen om Darfur och var en av medlemmarna i Goldstonekommissionen som 2009 utredde kriget i Gaza. Kommissionen var ingen brottsutredning, vilket Jilani själv påpekade ett flertal gånger under konferensen jag var på, utan hade en faktainsamlade funktion. Hon var dessutom tydlig med att det internationella samfundet borde gå vidare i processen och skipa rättvisa.

Min känsla av respekt är kompakt när jag tilltalar denna, till det yttre, anspråkslösa kvinna. Jilani pratar med en stor integritet och varenda tanke hon formulerar känns djupt rotad i hennes inre. Iklädd traditionell sari ler hon vänligt till en början men tar svaren på mina frågor på stort allvar.

Jilani framstår som den mest kompetenta, ödmjuka och intresseväckande aktivist jag haft äran att träffa.

För en människorättsaktivist är verkligen vad hon är, hennes liv har varit kantad av mordhot, upplopp och kamp. Men hon framhåller att det inte var ett medvetet val att börja engagera sig i mänskliga rättigheter.

- Jag föddes in i det. Mänskliga rättigheter handlar i grunden om vad som är rätt och vad som är fel. Det fick jag med mig tidigt och när jag började jobba som advokat under sent sjuttio-tal så hade vi en förtryckande regering i Pakistan. Det var en tydlig islamisering av lagen som förespråkades och den var i många hänseenden diskriminerande. I ljuset av de offer den lagstiftningen skapade väcktes mitt engagemang, både för nationell och internationell humanitär rätt. Jag har alltid haft den inställningen att när du ser något orätt så måste du höja din röst, annars är du inte i

position att klaga efteråt.

Jilani andas erfarenhet och auktoritet. Hon tycker också att erfarenhet är den bästa läraren och hon har upplevt mycket. Fängelsevistelser, misshandel på gatan och rättegångar där hon själv stått åtalad på tveksamma grunder är några övergrepp hon nämner.

Men engagemanget började inte på det internationella planet.

Den värld hon beskriver är en internationaliserad värld där ingen lever isolerad. Därför menar hon att mänskliga rättigheter inte kan växa och utvecklas isolerat. För att få genomslag i vårt arbete så råder hon oss att skaffa så många vänner vi bara kan. De som är engagerade i mänskliga rättigheter måste jobba, utbyta erfarenheter och utvecklas tillsammans menar hon. Den insikten fick hennes liv att steg för steg utvecklas mot ett internationellt engagemang.

- Kampen måste föras på ett effektivt sätt. Det kan exempelvis vara svårt att arbeta med offentliga organ i repressiva länder. En politisk medvetenhet innebär att man är politiskt smart, det gäller att vara strategisk.

Det låter som att du förespråkar en handgriplig aktivism när det behövs. Vad är din allmänna syn på internationell lag - fungerar den?

- Den internationella lagstiftningen finns där, frågan är om vi är villiga att använda den. Internationell lag är mer än bara lagstiftning, den kan vara ett mycket kraftfullt verktyg för att främja rättvisa.

Som så ofta under intervjun exemplifierar Jilani sina mycket kärnfulla fraser med exempel från sitt hemland.

- I Pakistan saknades de legala instrumenten till en början. Lagen var

både ett instrument för förtryck och för befrielse. Det är viktigt att komma ihåg att lagstiftning kan vara diskriminerande. Men det är inte ett skäl för att bli cynisk, vi måste hålla oss till och tro på lagen.

Hon tittar på mig, nästan lite uppmanande, som för att understryka vikten av hennes kommande ord.

- Det finns en lärdom jag vill dela med mig av, som jag fått genom mitt arbete med humanitär rätt och som advokat: vi måste välja forum. Rätt forum kan vara gatan men det kan också vara domstolen.

Hon understryker också att mycket av den progressiva utvecklingen i Pakistan har skett via domstolen.

“Det finns en lärdom jag vill dela med mig av, som jag fått genom mitt arbete med humanitär rätt och som advokat: vi måste välja forum. Rätt forum kan vara gatan men det kan också vara domstolen.

Hur ser du på FN och deras arbete för mänskliga rättigheter?

- FN är en internationell spelare som vi måste räkna med. Det skälet att vi blivit besvikna på organisationens handlingskraft

och interna byråkrati är inte nog för att bli cyniska, åtminstone inte för tillfället, tillägger hon med glimten i ögat.

- I USA har staten övertygat sin allmänhet om att FN inte behövs och att organisationen är ointressant för amerikanerna. Det är oroväckande. FN är det enda alternativet till en polariserad (unipolar) värld med få supermakter som styr.

Jag förbereder mig på att ställa en följdfråga om FN verkligen fungerar så bra då Jilani fokuserar sin blick på mig och slutgiltigt konstaterar:

- FN är fortfarande trovärdigt.

-Mänskliga rättigheter är viktiga för alla. Frånvaro av mänskliga rättigheter innebär en frånvaro av en stabil grund att bygga stater på. Fred och mänskliga rättigheter hör ihop.

Jilani rör sitt finger i en cirkel framför mig som för att demonstrera denna symbios.

Frånvaron av krig, fortsätter hon, behöver inte innebära att det råder fred. Det måste råda en respekt för mänskliga rättigheter annars blir samhället instabilt. Det här symbiotiska förhållandet är lätt att glömma bort men FN borde inte göra det.

Jilani överväger att kalla FN en förebild men bestämmer sig för att FN är ett organ som har mänskliga rättigheter och fred som syfte och därigenom ska sätta standarden för världens länder. Problemet menar hon, och syftar på exempelvis USA och länder i Väst Europa, är att de länder

som satte standarden nu bryter dem.

-FN är självklart politiserat på grund av att alla länder har politiska agendor. Däremot som en enhet är FN inte politiserat och är därför en bra arena för internationella insatser och samverkan.

Är det önskvärt eller ens möjligt att separera juridik och politik på den nivån där du verkar?

- Nej, det är inte möjligt. För att agera på den här arenan måste du vara väl medveten om den politiska verkligheten. Aktivism måste vara riktad på ett tydligt sätt, annars blir den lätt ett misstag. Det krävs mycket jobb och det måste finnas en vakenhet rörande effekten. Du förstår, aktivism måste understödjas av intellektuell verksamhet. Annars förstår den inte sig själv och blir inte heller förstålig för andra. Det innebär också att den intellektuella sidan måste vara förstålig och inte bli för svårtillgänglig.

“Du kan förlåta men det är livsfarligt att glömma. Det viktigaste rådet är att vi ska lära oss våra läxor vilket vi också gör hela tiden. Världen skulle inte röra sig framåt annars.

Många uppfattar det som problematiskt att länder bryter mot internationell rätt, i vissa fall skrämmande lättvindigt och illa underbyggt. Kan vi tro på en internationell respekt för mänskliga rättigheter och den lagstiftning som finns när händelser som till exempel Irak- och Gaza-kriget känns så omöjliga att stoppa?

- Det som förvånar mig är inte att sådana saker händer. Vad som däremot förvånar mig är var all vrede har tagit vägen. Ska vi acceptera detta?

Den retoriska frågan var så besvarad som den kunde bli. Det glödande ögonparet som nu intensivt skärskådade mig har sett tillräckligt av mänsklig ondska men verkar förvånansvärt positiva. Jag har hört hennes kommande ord tusentals gånger men låtit dem passera som värdelösa truismer, yttrade av cyniska människor. De fick en annan innebörd när den sariklädda människorättskampen lade en sådan självklar vikt vid dem.

-Problemen kommer aldrig att ta slut i världen. Livet är inte rättvist.

Jag utbrast i en oförståelse för hur hon kan vara så tillitsfull till sitt arbete och inte falla ner i en mörk brunn av hopplöshet. Hon log och svarade snabbt:

- En filosofi jag har är 'take it or leave it'. Jag förstår hennes ord som att du inte ska ha några falska föreställningar om saker och tings tillstånd. Det gäller att göra det bästa utifrån där vi står.

-Du kan förlåta men det är livsfarligt att glömma. Det viktigaste rådet är att vi ska lära oss våra läxor vilket vi också gör hela tiden. Världen skulle inte röra sig framåt annars.

Juristlinjen i Uppsala är dominerad av

kvinnor. Det vore intressant att höra om du har några speciella erfarenheter av att vara kvinna och att arbeta med mänskliga rättigheter.

- Kvinnor har i allmänhet ofta nackdelar (disadvantages). I Pakistan skulle jag säga att kvinnor har en historisk fördel. Där deltar kvinnor i stor utsträckning i det mycket vibrerande samhällslivet och i samhällsdebatten. De flesta humanitärrättsliga frågorna behandlar kvinnors situation och rörelsen som kämpar för mänskliga rättigheter domineras av just kvinnor. Mänskliga rättigheter har ett starkt stöd bland den pakistanska allmänheten och det gör att regeringen tvingas lyssna. Regeringen har att välja mellan att föra en dialog med, eller konfrontera, dessa talrika förespråkare för mänskliga rättigheter.

“Humanitär rätt är ett bra ämne att engagera sig i som profession, det finns många möjligheter och utmaningar. Vi kan inte unna oss lyxen att vara pessimister

På den internationella arenan ser Jilani inga problem för kvinnor och tillägger att kvinnor exempelvis är mycket bra förespråkare för fred, de är så kallade "agents of peace-making".

- Kvinnor har steg för steg fått en formell uppskattning och kämpat sig till en självklar plats internationellt. Slutligen, har du några råd till studenter som är intresserade av mänskliga rättigheter-

er, hur ska man hålla sig ifrån att bli galen?

- Galen? Jag är ju inte galen, säger hon skrattande och fortsätter:

- Humanitär rätt är ett bra ämne att engagera sig i som profession, det finns många möjligheter och utmaningar. Vi kan inte unna oss lyxen att vara pessimister. Förändringen kommer varken lätt eller snabbt.

Jag hade dragit över. Tiden var slut och jag tackade för intervjun. Hon log och promenerade tillbaka in på konferensen. Själv satt jag kvar med en mängd intryck. Mötet med en av giganterna på den internationella humanitärrättsliga arenan kändes överkligt. Hina Jilani har övervunnit oändliga hinder, konfronterat dödshot, utsatts för misshandlar och bevitnat saker värre än det den värsta krigsfilm någonsin gestaltat med sina egna ögon. Ändå tittade hon på mig med allvarlig min och sa:

- Jag blir aldrig besviken. Det är de små framstegen som räknas. Titta efter dem. Där har du vad som driver mig. Det är mitt bränsle.

På väg hem från konferensen ögnade jag igenom materialet och funderade på hur jag skulle få detta fantastiska möte att lysa igenom trycksvärtan. Hennes slutord ringde fortfarande i mina öron. Det var inte bara vad hon sa som påverkade mig utan också hur hon sa det. Mänskliga rättigheter är för henne inte bara något viktigt och värdefullt, något att högfärdigt och ryggdunkande deklarera på ett papper. Det är praktik. Det är en naturlig del av hennes person på ett sätt jag aldrig tidigare upplevt hos en människa. Jag var överväldigad av hennes engagemang och inspirerad. Inspirerad att titta efter små, små framsteg.

Av: Anton Tunving (T4)

Fakta: Goldstonerapporten

Goldstonerapporten är en rapport från den kommission som tillsattes av FN:s råd för mänskliga rättigheter och leddes av Richard Goldstone, en internationell jurist och domare med judisk bakgrund. Övriga medlemmar förutom Hina Jilani var Christine Chinkin, Professor i internationell juridik på London School of Economics and Political Science, från Storbritannien, och Desmond Travers, överste och mångårigt engagerad i fredsbevarande uppdrag, från Irland. Rapporten hade en faktainsamlade funktion och kritiserade båda sidor för brott mot internationell rätt. Arbetet utfördes bland annat på plats i Israel och Gaza. De allra flesta länder, i Västeuropa och i övr-

iga världen har godkänt rapporten och funnit den trovärdig. Israel har däremot reagerat starkt mot rapporten och anklagat den för felaktigheter, partiskhet och bristande sanningshalt. USA har förhållit sig negativt inställt till rapporten. Massiv kritik riktades mot Israels agerande i rapporten. Ett flertal grova brott mot internationell rätt och krigsförbrytelser från Israels sida dokumenterades. Bland annat användningen av vit fosfor, attacker på civila byggnader, skolor, moskéer, reningsverk, infrastruktur och framförallt oprovcerat våld mot civila människor fördöms i rapporten. Hamas anklagas för att, mot internationell rätt, avfyr raketer mot Israeliskt territorium.

H&Co

DIN KARRIÄR ÄR LIKA VIKTIG FÖR OSS
SOM DEN ÄR FÖR DIG

Därför ser vi till att du har stora möjligheter till personlig och professionell utveckling, inte minst genom vårt utbildningsprogram. Det gör att du växer och att din karriär tar fart.

Vill du veta mer? Besök oss på www.hammarskiold.se



HAMMARSKIÖLD & Co

En global advokatbyrå har inga gränser



Det är skillnad på att arbeta på en lokal
och en global byrå.

www.whitecase.se

White & Case är en av världens största affärsjuridiska advokatbyråer, med kontor över hela världen. Att vara en global advokatbyrå är en styrka, våra jurister arbetar ofta med ärenden du hör talas om i media.

Idag arbetar ungefär 40 jurister på Stockholmskontoret och vi söker kontinuerligt fler jurister.

Worldwide. For Our Clients.

36 Offices. 25 Countries.

White & Case means the international legal practice comprising White & Case LLP, a New York State registered limited liability partnership, White & Case LLP, a limited liability partnership incorporated under English law and all other affiliated partnerships, corporations and undertakings.

Någonting om studiemiljön

Inför det obligatoriska basgruppsmötet är alla grupprum på JB:s plan 4½ upptagna. Vid lunchen har du tur om du får en sittplats eller ett bord att slänga i dig din matlåda vid. På seminariet finns inte tillräckligt med stolar eller bord till alla, så någon får sitta i ett hörn eller uppflugen på en fönsterkarm. Läsesalen är full och den vikigaste boken för PM-skrivandet saknas. Föreläsningen hålls i en sal på andra sidan stan. Eller på Missionskyrkan. Eller på SF Bio. Känns det igen? Det är vardagen på Sveriges mest välnummerade juristutbildning.

UppsalaJuristernas studiemiljö är ett ämne som allt som oftast kommer på tal - antingen som allmänt missnöjessnack mellan studenterna eller som förslag till förbättring vid exempelvis terminskursråd.

- Dagligen möter vi juriststudenter som är missnöjda med sin fysiska studiemiljö, säger Kaltrina Alaj, skyddsombud och studiebevakare på Uppsala studentkår. Det ständiga bytet av lokaler och otillräckliga studieplatser är en stressfaktor som påverkar studenterna negativt, förklarar hon.

Många juriststudenter har undrat varför de inte har ett Juridicum likt byggnaden Ekonomikum eller BMC. PJ ställde frågan till studierektor Hans Eklund, och det visade sig att fakultetsnämnden, där även studenter och doktorander är representerade, har fattat ett principbeslut om att institutionen inte ska flytta till andra lokaler. En annan anledning är att Juridiska fakultetens anställda är nöjda över att ha sina kontor på Trädgårdsgatan 1 och Gamla torget. Fakulteten tackade nej till ett erbjudande att få flytta in i universitetets nybyggda campus Blåsenhus. Det är beläget strax ovanför Uppsala slott och Botaniska trädgården, och har plats för cirka 2 500 studenter och 400 lärare. Istället är det studenterna på lärarprogrammet som flyttar in i de sprillans nya lokalerna nu i början av 2010. "[De] studerar på institutioner inom hela universitet och deras studiemiljö kommer att gynnas av den fysiska närheten mellan olika enheter inom Blåsenhus men också genom närhet till övriga delar av universitetet", heter det på universitetets hemsida.

Samma ambitionsnivå gäller alltså inte på den institution som strävar efter

att tillhandahålla Sveriges bästa juristprogram. När juriststudenterna själva påtalar betydelsen av fysisk närhet mellan olika enheter eller ifrågasätter varför föreläsningar förläggs till frikyrkor och biografer så brukar detta för det mesta avfärdas som inlandsproblem eller allmänt gnäll. Med allting samlat på ett och samma ställe skulle dock studenterna slippa det besvärliga flängandet över hela Uppsala och skapa lugn och ro. Att förflytta sig över hela staden är tidskrävande, speciellt för studenten utan cykel. På ett terminskursråd yppade emellertid en kursföreståndare att detta flängande "hör till det verkliga livet" och att det är så det kommer att vara när vi kommer ut i arbetslivet. Må så vara, men vid en framtida anställning kan man förhoppningsvis utgå från att ha sitt kontor på en och samma plats.

“Juriststudenter är lättare att identifiera i en läsesal eftersom den karaktäristiska lagboken alltid ligger uppslagen på bänken.

En annan sida av problemet är den Eutrymmesbrist som råder vid läsning och basgruppsmöten. I läsesalarna på JB får långt ifrån alla studenter plats.

- Vi har fått klagomål från andra fakulteters studiebevakare om att juriststudenterna sprider ut sig i "deras" lokaler och läsesalar, säger studiebevakare Fredrik Lundberg.

Att många studenter väljer att läsa i andra lokaler än på JB kan givetvis bero på andra faktorer än platsbristen, som exempelvis närhet till hemmet. Enligt Hans Eklund är klagomålen förmodligen överdrivna. Han menar att det istället beror på att juriststudenter är lättare att identifiera i en läsesal eftersom den karaktäristiska lagboken alltid ligger uppslagen på bänken. Ett annat sätt att se på saken är att studenter från andra fakulteter helt enkelt inte behöver inta andra byggnader eftersom de redan har gott om plats i sin egen.

Vad gäller Juridiska biblioteket så får det nog räknas till institutionens lokaler, trots att fakulteten och biblioteket är åtskilda. JB hör till Universitetsbiblioteket, men får ett årligt anslag från fakulteten på en sisådär 9 miljoner kr. Skulle fakulteten mot förmodan flytta så måste givetvis "hjärtat" följa med, det vill säga biblioteket, säger Hans Eklund. Margareta Årlebrand, enhetschef för Juridiska biblioteket, berättar att ett dylikt beslut skulle fattas av Biblioteksnämnden, och att det för närvarande inte finns några planer på att flytta. Biblioteket har legat i dessa lokaler sedan början 90-talet, och skulle inte flytta utan grannen Dag Hammarskjöldbiblioteket som hör till Statsvetenskapliga institutionen. Dessutom gjordes en stor satsning på renoveringen av biblioteken under sommaren 2009. Det rör sig alltså om ett moment 22. De olika instituten är beroende av varandras samarbete och inget av dem vill ta det första steget mot nya lokaler.

Lösningen på några av de problem som nu presenterats heter Carolina Rediviva. I läsesal C kommer cirka 200 grupparbetsplatser att iordningställas till hösten. Vid en enkätundersökning gjord av Juridiska biblioteket var dock hälften av de svarande negativa till denna lösning. De som ställde sig tvekanse ansåg bland annat att

säkerhetszonen kändes besvärlig då man måste lämna ifrån sig väska och ytterkläder, och att mikrovågsugnar för lunchen saknades. Säkerhetszonen ska nu tas bort, eller i varje fall flyttas, för att underlätta för besökare till sal C. Lunchmöjligheter ska ordnas och förhoppningsvis kommer den dåliga akustiken i salen att åtgärdas. Det återstår att se om denna lösning för basgruppsmöten kommer att fungera tillfredställande.

Problemet med för små seminarierum, vilket är påtagligt främst vid seminarier i dubbelgrupp, kommer enligt Hans Eklund att lösas med tiden. Seminariegrupperna har blivit mindre i och med det ökade intaget till programmet som startade i januari i år. Dessutom planeras nya undervisningssalar eventuellt att öppna i Diöshuset på Ågatan 27. Frågan kvarstår dock – hade det inte varit bättre och enklare att tacka ja till Blåsenhus? För närvarande framstår vissa lösningar närmast som ett lappande och lagande för att få situationen att gå ihop.

De något undermåliga lunchfaciliteterna på plan 4½ är ytterligare en negativ faktor i juriststudenternas studiemiljö. För den som väljer att förtära sin matlåda på detta plan kan lunchen som bekant bli ett gissel. Ett lunchrum med fler fungerande mikrovågsugnar och tillräckligt med sittplatser är en lösning som är

förekommande inom såväl andra delar av Uppsala Universitet som på majoriteten av landets övriga högskolor och universitet, och kulle därför vara på sin plats. Efter att ha sneplat på de flertalet fina lunchrum som finns på exempelvis Engelska parken vore kanske till och med ett kylskåp och en diskbänk något att satsa på. Detta är enkla lösningar som skulle underlätta för många studenter.

JB:s vaktmästare och ”hustomte” Loa förklarar orsaken till att det inte finns fler sittplatser på plan 4½.

- För närvarande kan vi inte ställa dit fler bord och stolar av utrymningsskäl vid en eventuell brand. En idé är dock att lägga ett golv över det öppna plan som finns i mitten av våningen, för att skapa mer plats, säger han.

Fakultetens utbildningsutskott medger att förhållandena inte är helt tillfredsställande. Vid sidan av att lärarna vill ha kvar sina kontor, har institutionen av kostnadsskäl valt att behålla de nuvarande lokalerna. Att hyra Universitetshuset och övriga lokaler runt om i Uppsala kostar givetvis en slant, men det kan tänkas att det skulle löna sig i längden att ha sina ”egna” lokaler. Kostnader för lokaler år 2010 beräknas av fakultetsnämnden bli 6,9 miljoner kr. Detta kan jämföras med budgetens överskott från föregående år på 9 miljoner kr för grundutbildningen och att

institutionen fått ytterligare ca 7 miljoner kr i anslag för det ökade intaget på juristprogrammet. Hans Eklund menar dock att kostnaden för ett nybyggt komplex kommer att vara högre än den befintliga kostnaden för hyra av föreläsnings- och undervisningssalar.

Hans Eklund berättar även att det centrala läget är ytterligare ett skäl till att fakulteten väljer att behålla de nuvarande lokalerna. Visserligen kan det inte förnekas att det är trevligt med de vackra fasaderna och att många studenter uppskattar närheten till stadens attraktioner. Men samtidigt måste man komma ihåg att studenterna på vissa terminer knappt utnyttjar dessa lokaler i centrum, utan rör sig mellan seminarier på Universitetshuset och Ekonomikum och föreläsningar på BMC. Hans Eklund menar dock att det ligger ett värde i att juristerna och statsvetarna nu är de enda studenterna som finns kvar inne i centrala Uppsala, eftersom att detta på ett sätt ”hör till stadsbilden”. Frågan är om detta är ett arv värt att bevara då centralt belägna fakultetsbyggnader ställs mot intresset av en god studiemiljö. Många studenter hade med all säkerhet varit beredda att flytta till det något mer ”ocentrala” Blåsenhus.

Text: Anna Anerfält (T6)

Foto: Rikard Samuelsson (T6)

På bilderna: Nya Blåsenhus





brevet:

Rättsvetenskapen – ett f

Håkan Andersson

Professor i civilrätt, Kursföreläsare för Juridicums doktorandutbildning

Kan forskning vara ett alternativ för juriststudenten som funderar över sin framtid? Absolut – men inte pga att den rättsvetenskapliga karriären erbjuder lättsamma arbetsuppgifter eller exceptionellt höga löner; lockelsen ligger mer på ett själsligt plan, vilket gör det hela så mycket intressantare. Så när Press Judicata nu bett mig skriva några rader om forskarbanan gör jag gärna ett försök att sätta igång lite tankar kring den frågan.

Personligen kan jag inte tänka mig något mer inspirerande, kreativt och fritt yrke än att vara professor i juridik. Forskningen kan bli ett riktigt livsprojekt – ett skapande, andligt äventyr som förmår kombinera juridiken med en mängd intressen inom den vetenskapliga, intellektuella, kulturella och rent ”konstnärliga” sfären. Det är som att tillåtas vara en frifräsande katt, istället för en dresserad hund. Juridiken är förstås enormt intressant i sig, och att få fördjupa sig i ett rättsområde innebär ofta att upptäcka världar man inte ens kunde drömma om som juriststudent. Och de oräkneliga infallsvinklar som rätten vetenskapligt kan behandlas på, ger forskaren möjligheter att bilda sig på flera områden och färdas på många spännande stigar.

Att som doktorand få ännu en studietid (dvs 4–5 år), men att då bara fokusera på ett enda ämne och en fråga inom detta område, kan antingen kännas ”för smalt” ... eller upplevas som ”härligt att få gå på djupet”. Visst kan det verka ensidigt introvert och instängt, men det går också att slå upp portarna och se det fascinerande spelet när ens ”lilla” problem sätts in i allt större ramar.

Fördjupningen ger – ”på köpet” – en bred kunskap om hela ens rättsområde samt viktiga insikter i de rättsliga metodfrågorna och argumentationsteknikerna; vidare skänker forskarutbildningen en bas i vetenskapligt och teoretiskt problembehandlande. Så även om en avhandling kan synas behandla en mycket avgränsad rättsfråga, kan man inte säga att de förvärvade kunskaperna och erfarenheterna

är världsfrånvända och inkrökta.

Angående kraven på en doktorand kan det frankt sägas, att det är en klar fördel att ha goda juridiska kunskaper samt en utvecklad teknik att läsa in litteratur och genom-

“Man ställer
många frågor,
men kan aldrig
gå ut och fånga in de
redan
existerande svaren
eller lösningarna

föra juridisk problemlösning. Vetenskap handlar om att ”skapa nytt vetande” – ny ”kunskap” – och är väsensskilt från att kompilera ”information” och ”fakta”. Man ställer många frågor, men kan aldrig gå ut och fånga in de redan existerande svaren eller lösningarna. Det vetenskapliga arbetet är en syssla som aldrig blir riktigt färdig. Många vill (fullt förståeligt) hellre ha arbetsuppgifter som kan fullbordas efterhand, för att sen kunna gå vidare med nya fall. Men forskaren kan istället stoiskt behöva vänta många månader, ibland år, för att åtminstone ett

delmoment i arbetet ska bli ”någorlunda klart”. Lyckokänslan som infinner sig när man äntligen hittat en framställningsidé, som skapar ett välvilligt förklarande ljus över de frågor man länge mödosamt kämpat med ... ja, den euforin är något att ihärdigt eftersträva och även momentant offra sin bekvämlighet för. Kanske är den känslan bekant från juristutbildningens PM-skrivande och uppsatsarbete?

Sen går det heller inte att bortse från, att forskarlivet innebär att ofta bli kritiserad och utsatt för folk som vill leta fel och förbiseenden i ens texter. Ingen tycker att det är roligt – frågan är bara om man kan leva med det. Lärdomen av att ”ge och ta kritik” kan (och bör) bli en strängt provande blick riktad mot en själv. En sådan självkritisk rannsakan kan i värsta fall leda till förlamning av

framtida yrkesalternativ?

skaparådran – men genom att bli sin egen värsta kritiker kan man också i förväg finna och försöka åtgärda eventuella brister. Det påminner om idealet med studietidens oppositioner, där studenten efterhand kan svara för sig – därför att denne förberett sig på kritiken – och bli befogat självsäker (inte bara dryg och slängd i käften).

I rollen som rättsvetenskaplig ”författare” (vilket är något annat än ”en jurist som skriver juridik”) får man också tillfälle att reflektera över språket och dess gestaltande kraft, som kan bära, brista, berätta, beskriva ... och förändra. Många upplever en stark personlig tillfredsställelse i att uttrycka sig i skrift; jag har ofta sett studenter blomma upp vid skrivande av PM och uppsats när de – kanske för första gången – känner stimulansen i att söka form och uttrycksmedel, för att bygga upp och komponera en klargörande framställning. Juridikintresset kan odlas på en mängd olika arenor, men för den som verkligen känner en önskan att koppla juridiken till sitt ”författarjag” erbjuder forskarbanan en livslång upptäcktsfärd. Juridisk analys och språkligt skapande kan – tillsammans med de redan nämnda vetenskaps fördjupningarna – för forskaren bli just det ”livsprojekt” jag inledningsvis snuddade vid.

Som kursföreståndare för doktorandutbildningen är det givetvis en hjärteuppgift, att få så många goda sökande som möjligt; det behövs alltid tillskott inom alla ämnen, men för tillfället anses det på Juridicum, att förvaltningsrätten, straffrätten och civilrätten är i särskilt stort behov av nya friska krafter. De som tycker rättsvetenskaparens yrke känns spännande, är alltid hjärtligt välkomna att ställa frågor till oss forskare. Mina kollegor vill möjligen betona andra aspekter och ställa helt andra frågor – och det är så det ska vara, för vetenskapen är och måste vara en pluralistisk, öppen verksamhet där det alltid finns något att tillägga. Min förhoppning är att några av Press Judicatas läsare vill göra just det!



D

et finns en del positiva saker med att plugga juridik.

Det finns en del negativa saker också, men jag tänkte skriva om de positiva. Eller mest om hur det dåliga ibland kan leda till något bra.

Juridik är två saker för mig:

Intressant.

Eller tråkigt.

Och då menar jag inte tråkigt som i jag-vill-hellre-fika-och-prata-strunt-tråkigt.

Utan mer

jag-vill-dö-snälla-ta-mig-ur-mitt-lidande-tråkigt.

Att läsa paragrafer blir till en masochistisk ritual. Det börjar med ett sömnigt seminarium men sprider sig sen snabbt.

Som cancer.

Väldigt snart har hela tillvaron insjuknat. Det är monotomt och färglöst. Vill dra upp luvan och höja musiken. Men den spelas redan på maxvolym.

Säkerheten.

Framför.

Allt.

Varför ska allting vara så ofarligt hela tiden? Känner en konspiration i luften. Kan någon skrika i mitt öra istället då? Det händer ju aldrig något roligt här!

Jag tänker mycket på förruttnelse när jag har så tråkigt. Det känns nämligen som om något har dött i mig. Och sen har det legat där ett tag och nu har det börjat växa konstiga, gröna organismer på det. Först kommer det att slå ut min hörsel, sen kommer det att långsamt trycka ihop mina lungor.

Jag har redan svårt att andas.

Men det är nu räddningen kommer.

Det är här det vänder. För du kan inte låta dig själv ruttna ihjäl. Det är nog en biologisk omöjlighet. I all gränslös destruktivitet hittar man alltid något. Det där mytomspunna ljuset.

I mörkret.

Ur rädslan för döden föds överlevnadsstrategier. Människan är fantastiskt innovativ på det sättet. Vi klarar oss ur de flesta krissituationer. Det finns det flera exempel på.

Hon uppfann elden.

Hon blir religiös.

Hon blir Kay Pollak och väljer glädje. Nu tänker jag dela med mig av några andra favoriter.

Utan inbördes ordning:

1. Tatuera dig. Eller köp nytt nagellack. Det ska dock påpekas att de här metoderna nog mest fungerar som bromsmedicin. De skjuter upp det oundvikliga. Dessutom kommer man till ett stadium då de inte hjälper alls längre. När förruttnelsen är way beyond nagellacksglädje. Eller det beror kanske på vilken färg man köper.

2. Ställ upp i Årets Lucia.

3. Prova på att vara en poppig panda-tjej ett tag. Då sätter man stjärnor runt ögonen, tittar under lugg och ser BD som sin sekt. Panda-tjejerna på min högstadieskola grät ofta offentligt och sådär. De såg alltid ut att känna så himla mycket. Jag gråter hellre än dör av tristess faktiskt.

4. Utmana dig själv ekonomiskt och försök att leva på blygsamma 8100 kr en hel månad.

5. Ät gul snö. Ät all snö. Hämta dina kompisar och starta en Facebook-grupp om det. Bara den försvinner.

6. Skriv PM som om det vore Expedition Robinson. Då sitter man alltså på en avlägsen plats i bikini, äter bara palmhjärtan med ris och du får endast ha med dig en personlig sak. Lagboken, tänker ni. Ja, den är visserligen användbar. Men det finns något bättre. Och det har jag gömt i källaren på JB.

7. Hoppa fallskärm. Nej, det vågar jag inte förresten.

Annars kan man hoppas träffa på likasinnade vid kopianerorna. Enas om att vi fortfarande kan bli rockstjärnor eller sjuksköterskor. Och sen skratta åt alltihop.

Skratta åt misären.

Skratta för att du samtidigt kan se det roliga i det hela. Det är skönt att veta att man fortfarande kan. Skratta.

Skratta tills du gråter.

Av: Fanny Camling (T6)

KRÖNIKAN

Institutionens nya EU-satsning

För en gammal juristikstudent som blivit professor känns det betryggande att konstatera att det moderna livet på universitet inte ser så annorlunda ut som man skulle kunna tänka sig. Precis som tidigare är korridorerna fulla av ambitiösa och till synes förväntansfulla människor på väg till eller från föreläsningar med lagboken i handen. Samtidigt är skillnaden stor från den tid då jag själv pluggade. Före 1995 (tog min examen 1994) kunde man som juristikstudent – och praktiserande jurist – kasta sig in i problemlösning med utgångsläget att svaret, om än svårttytt, skulle gå att finna i lagboken och att denna kunde förväntas erbjuda den sanning som låg till grund för svensk rättstillämpning. Men när Sverige blev medlem i EU kom detta att ändras. Sedan 1995 måste kompletterande bedömningar göras av Europarätten.

Den lagbok som dagens juristikstudent har i handen ser till sitt yttre likadan ut som tidigare men flera av de lagar den innehåller, eller delar av dessa, härrör idag från beslut tagna inom EU och måste, för att förstås, tolkas med hjälp av andra rättskällor än svenska. Det kan till och med vara så att lagbokens lagar strider mot beslut tagna inom EU och därför i ett visst fall inte ska tillämpas eller att det för vissa frågor saknas lagar i lagboken då dessa frågor istället regleras i EU:s fördrag och ”lagar” (framförallt EU:s direkt tillämpliga ”förordningar”). Medvetenheten om denna förändring och dess fulla betydelse kom inte automatiskt den dag Sverige blev medlem i EU utan har vuxit fram stegvis i takt med att erfarenheter vunnits. Men nu, efter femton år, tycks slutsatsen klar. Ett aktuellt uttryck för detta hittar man i den liggande propositionen om ändringar i den svenska regeringsformen (prop 2009/10:80 s 194). Här konstateras att ”[e]n stor andel av de bestämmelser som svenska medborgare har att följa numera har sin grund i regler meddelade på EU-nivå. Unionsrätten har på dessa områden företräd framför konkurrerande nationella bestämmelser. Den slutliga uttolkningen av sådana bestämmelser görs av EU-domstolen och inte av de domstolar som i regeringsformen utpekats som högsta dömande instanser, det vill säga Högsta domstolen och Regeringsrätten.”

Den förändring som inträffade när Sverige blev medlem i EU gör det onekligen svårare för en juristikstudent, men också för en praktiserande jurist och, för den delen, en profes-

sor, att hålla reda på och förstå vad som gäller. Men det gör det, enligt min egen uppfattning, också mer spännande att vara jurist. Problemlösningen blir mer utmanande och utrymmet för en jurist att överlista en annan blir större. Dessutom tvingas vi betrakta gamla svar om rättens natur och roll i samhället i ljuset av nya frågor. På många sätt innebär förändringen nya möjligheter. När jag själv som gymnasist funderade vad jag ”ville bli” gav mig min studievägledare rådet att inte satsa på juridik om jag drömde om vida världen då juridik var något mycket svenskt och en svensk juristutbildning inte någon nyckel till en internationell karriär. Hoppas att ingen av er hört något liknande då det är helt fel. En svensk juristexamen, oavsett ämne för fördjupning, har ett fullgott värde i varje annat EU-land och jag skulle tro att man i de flesta länder utanför EU idag tänker på oss som ”europeiska” jurister snarare än svenska, tyska, brittiska eller franska... även om man som de flesta av oss väljer att stanna hemma.

Som jag ser det är det är mot bakgrund av denna förändring och de utmaningar den erbjuder som juridiska institutionen vid Uppsala universitet beslutat att satsa ännu mer på sin redan starka forskning inom ämnet europarätt. En central del i denna satsning är att institutionen under april öppnar upp nya lokaler i Diöshuset. Här kommer en grupp om närmare tjugo forskare och forskarstuderande med inriktning på europarätt att sitta samlad. Flera av dessa är, likt mig själv, nyrekryterade och därmed ett tillskott till den forskning inom europarätt som redan fanns och finns kvar. Utan tvekan saknar satsningen motstycke inom Sverige och övriga Norden... redan i startblocket har Uppsala sprungit ifrån de andra. Under de närmaste åren kommer ett målmedvetet arbete att bedrivas för att skapa en forskningsmiljö som inte bara ska vara ledande på hemmaplan utan på allvar kan hävda sig internationellt. Detta i sin tur har stor betydelse för europarättens framtida styrka i vår juristutbildning och vår juristutbildnings konkurrenskraft. Dessutom kommer utbudet av fördjupningskurser inom europarättens område att breddas (med start läsåret 2011-2012) och flera insatser genomförs för att ge lärare på grundkurser och fördjupningskurser möjlighet att utveckla sin kompetens inom europarätten ytterligare. Håll era ögon på europarätten!

Carl Fredrik Bergström, professor i europarätt

En bra affärsjurist ser längre än juridiken

Vinge har specialistkompetens inom affärsjuridikens samtliga områden – en förutsättning för att vi ska fortsätta att vara den mest framgångsrika transaktionsbyrå i Sverige. Våra uppdrag är till stor del internationella och vi har ett stort kontaktnät med byråer över hela världen.



STOCKHOLM

GÖTEBORG

MALMÖ

HELSINGBORG

BRYSSEL

HONG KONG

SHANGHAI



www.vinge.se

VINGE

Ordförandespalten



Karolina Westerström (T6)
Ordförande för Juridiska
Föreningen

I bland blir det inte riktigt som man har tänkt sig. Eller för min del blir det relativt sällan som jag har tänkt mig och det gäller faktiskt oavsett, vad det nu än är som jag har tänkt. Jag börjar t.ex. alltid varje nytt år med att införskaffa mig en ny, tom och fin almanacka som prydligt skall fyllas med diverse viktiga åtaganden. Motivationen är på topp och likaså tillförliten till min förmåga att leva upp till mina egna satta gränser. Studierna ska, liksom motionerandet genomföras med omsorg. Samtidigt ska jag helst hinna jobba, träffa vänner samt behålla förståndet. Åtminstone en av de ovanstående punkterna brukar lysa med sin frånvaro. Vilken som saknas skiftar dock. Jag brukar försvara mig med tanken att det troligtvis och förhoppningsvis är en hel del andra studenter som inte heller riktigt har lyckats få ihop sitt livspussel. Till er som inte alls känner igen sig i min beskrivning säger jag bara: Hatten av, ni får gärna meddela mig hur ni gör! Till alla andra så säger jag istället; jag vet hur det känns.

Vad ska man då göra när man inser att alla mål man har satt upp inte riktigt kommer att kunna uppfyllas? Undertecknad tränade t.ex. för att klara Vasaloppet. Energiförbrukningen inhandlades, skidor expertvårdades, för att inte tala om alla timmar som lades på konditionsträning. Vad hände då med min karriär som längdskidåkare? Jo, på startdagen låg jag magsjuk på Högfjällshotellet. Jobbigt. För några veckor sedan plockade jag fram vårjackan som legat bortglömd i föräldrarnas källare. Glad i hågen såg jag fram emot att solen skulle lysa såsom den gjort under hela den föregående veckan. När jag vaknade upp denna söndagens söndag, redo för bandyfinal på Studenternas, så var det snöstorm. Lite småtrist.

Vad har då dessa exempel för syfte undrar läsaren kanske då? Jo, att det inte är någon mening att bli ledsen. Avbrott i uppsatta mål och planer har hänt och det kommer att hända igen. Vad kan man göra åt saken? Inte mycket är svaret. Det är inte heller egentligen någon idé att bli upprörd över detta faktum. Men tillåt dig själv att bryta ihop för att sedan gå vidare. Det gör jag.

Jag har en förmåga, jo jag väljer att kalla det en förmåga, att antingen föreställa mig guld och gröna skogar, eller att så att säga måla fan på väggen. Jag har helt enkelt inte, i alla fall inte förrän nu, haft förmåga att lägga mig någonstans mittemellan. Men jag har insett att lagom trots allt inte är så dåligt, om än väldigt svenskt. Vid kursintroduktionen brukar det påpekas att litteraturen med fördel kan läsas 2-3 gånger innan tentamen och att man skall börja med sin pm så pass tidigt att man sedan ”kan låta det vila ett tag”. I början av mina studier blev jag stressad av sådan information. Det blir jag inte längre. Ambitionen ska vara att följa dessa råd och den ambitionen har jag också. Men även om jag inte lyckas med allt detta, så är det i slutändan inte så farligt. Jag har troligtvis lyckats med något annat, såsom att t.ex. behålla förståndet. Lagom är som sagt inte så farligt. Konditionen är ju faktiskt bättre än innan vasaloppsträningen och jackan har jag börjat använda ändå, trots kylan.

I början av detta år, när ordförandeskapet låg framför mig som ett svävande (oros) moln tänkte jag inte heller på samma sätt som jag gjort tidigare. Jag valde istället att gå in i en sorts trans blandat med en stark beslutsamhet. I slutändan, när allt kommer omkring så kan man inte göra annat än sitt bästa. Jag är imponerad över alla studenter som varje vecka kämpar för att få ihop just sitt livspussel. Ni kämpar på bra och det kommer att löna sig väl i slutändan, även om det ibland känns stressigt och jobbigt. Alla har individuella förutsättningar och det gäller helt enkelt att hitta en modell för studier och fritid som passar just dig.

Jag tänker fortsätta göra mitt bästa, framförallt tänker jag inte måla någon mer fan på väggen. JF:s verksamhet är i full gång, de aktiva inom föreningen uppfyller sina ämbeten med bravur och det känns otroligt roligt att få välkomna våren tillsammans med alla duktiga studenter!

I bland blir det faktiskt inte riktigt som man hade tänkt sig, det blev det inte denna gång. Det blev bättre.

Karolina Westerström

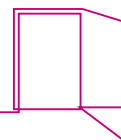
Linklaters



Testa dina gränser hos oss. Vi har inga.

Vi ska vara raka mot dig. Det är få förunnat att komma in på vårt Junior Associate Programme. Men om du blir antagen så kan du se fram emot en utmanande framtid som internationell affärsjurist. Vi brinner för stora och komplexa affärer där vi samarbetar gränslöst mellan våra kontor runt om i världen.

Starta resan på www.linklaters.com/joinus



linklaters.com/joinus